

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Bakalářská práce

Analýza nezaměstnanosti se zaměřením na rizikové skupiny na trhu práce v České republice

Victoria Casianová

© 2020 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Victoria Casianová

Ekonomika a management

Provoz a ekonomika

Název práce

Analýza nezaměstnanosti se zaměřením na rizikové skupiny na trhu práce v České republice

Název anglicky

Unemployment analysis focusing on risk groups on the labor market in the Czech Republic

---

Cíle práce

Cílem práce je analyzovat postavení rizikových skupin z pohledu pracovního trhu ČR na základě relevantních ukazatelů. Práce se detailně zaměří na demografickou skupinu mladých lidí. Výsledkem řešení budou návrhy a doporučení k lepšímu uplatnění hodnocených skupin obyvatel na trhu práce.

Metodika

Podkladové údaje budou vybrány z databáze ČSÚ a z MPSV a budou analyzovány metodami z oblasti časových řad.

Harmonogram:

Studium odborné literatury a odborných textů: 03/2018-09/2018

Předložení konečné podoby literární rešerše: 10/2018

Výběr a zpracování dat: 08/2018-01/2019

Předložení konečné podoby bakalářské práce: 15.2. 2019

Doporučený rozsah práce

30-50 stran

Klíčová slova

trh práce, nezaměstnanost, rizikové skupiny nezaměstnaných, aktivní politika zaměstnanosti, úřad práce, statistická analýza

---

Doporučené zdroje informací

- BROŽOVÁ, D. *Společenské souvislosti trhu práce*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN 80-86429-16-4.
- BUCHTOVÁ, B. *Nezaměstnanost : psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-9006-8.
- HRONOVÁ, S. – HINDLS, R. – SEGER, J. *Statistika pro ekonomy*. Praha: Professional Publishing, 2002. ISBN 80-86419-30-4.
- JÍROVÁ, H. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Praha: Vysoká škola ekonomická, Národohospodářská fakulta, 1999. ISBN 80-7079-635-9.
- MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. ISBN 80-901424-9-4.
- NĚMEC, O. – KOTÝNKOVÁ, M. *Lidské zdroje na trhu práce : vývoj a tendence v souvislosti se vstupem České republiky do EU*. Praha: Professional Publishing, 2003. ISBN 80-86419-48-7.
- NOVÁK, I. – HINDLS, R. – KAŇOKOVÁ, J. *Metody statistické analýzy pro ekonomy*. Praha: Management Press, 1997. ISBN 80-85943-44-1.
- SIROVÁTKA, T. – MAREŠ, P. *Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, 2003. ISBN 80-210-3048-8.

Předběžný termín obhajoby

2019/20 ZS – PEF (únor 2020)

Vedoucí práce

doc. Ing. Marie Prášilová, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra statistiky

Elektronicky schváleno dne 24. 1. 2019

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 5. 2. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 23. 03. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Analýza nezaměstnanosti se zaměřením na rizikové skupiny na trhu práce v České republice" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14. 3. 2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. Ing. Marii Prášilové, CSc. za udělené rady, postřehy, a za odborné vedení mé práce, které bylo velice užitečné při zpracování této bakalářské práce.

Analýza nezaměstnanosti se zaměřením na rizikové skupiny na trhu práce v České republice

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá postavením mladých lidí ve věku 15-29 let na trhu práce v České republice, konkrétně pak jejich nezaměstnaností. V praktické části práce byla provedena analýza situace evidovaných nezaměstnaných osob od 15 do 29 let, mladistvých a absolventů v ČR. V první části byl analyzován vývoj počtu osob od 15 do 29 let podle věku, pohlaví, vzdělání a ekonomického postavení na trhu práce za rok 2009 a 2018. V druhé části praktické práce byla provedena analýza vývoje podílu nezaměstnaných osob ve věku od 15 do 29 let v České republice. Dále byly porovnány počty u uchazečů o zaměstnání ve věku 15-29 let, mladistvých a absolventů. Analyzován byl také vývoj počtu volných pracovních míst. U uchazečů o zaměstnání ve věku 15-29 let byla prozkoumána jejich struktura podle věku a dosaženého vzdělání. Data se vztahují pro období 2009-2018. Na základě zvolené trendové funkce byla provedena predikce budoucího vývoje počtu uchazečů o zaměstnání na rok 2019 a 2020. V poslední části práce jsou vyhodnoceny výsledky provedených analýz a také doporučení vedoucí ke snížení nezaměstnaných osob v ČR.

Klíčová slova: trh práce, nezaměstnanost, rizikové skupiny nezaměstnaných, aktivní politika zaměstnanosti, úřad práce, statistická analýza

Unemployment analysis focusing on risk groups on the labor market in the Czech Republic

Abstract

Bachelor thesis focusing on young people aged 15-29 on the labor market in the Czech Republic, possibly their unemployment. The practical part of the thesis analyzes the situation of registered unemployed persons aged 15 to 29, juveniles and graduates in the Czech Republic. The first part analyzed the development of the number of persons aged 15-29 by age structure, sex, education and economic position in the labor market in 2009 and 2018. The second part of the practical work analyzes the development of the share of unemployed persons aged 15-29 in the Czech Republic. Furthermore, the numbers of job seekers were compared with job applicants aged 15-29, adolescents and graduates. The development of vacancies was also analyzed. Jobseekers aged 15-29 were specifically surveyed by age and educational attainment. The data refer to the period 2009-2018. Based on the selected trend function, the prediction of further development of the number of job seekers for the years 2019 and 2020 was made.

Keywords: labor market, unemployment, risk groups of unemployed, active employment policy, labor office, statistical analysis

Obsah

1 Úvod	7
2 Cíl práce a metodika.....	8
2.1 Cíl práce.....	8
2.2 Metodika.....	8
3 Teoretická východiska	10
3.1 Trh práce.....	10
3.2 Nezaměstnanost	11
3.2.1 Typy nezaměstnanosti	12
3.2.2 Měření nezaměstnanosti	13
3.2.3 Nezaměstnanost a její důsledky	15
3.3.1 Absolventi škol a mladiství.....	16
3.3.2 Osoby starší 50 let	16
3.3.3 Fyzické osoby pečující o dítě do 15 let věku	17
3.3.4 Osoby se zdravotním postižením	17
3.4 Problematika nezaměstnanosti mladých lidí	18
3.4.1 Osoby do 29 let věku	18
3.4.2 Dlouhodobá nezaměstnanost absolventů škol.....	18
3.5 Politika zaměstnanosti.....	19
3.5.1 Politika zaměstnanosti a její cíle	20
3.5.2 Aktivní politika zaměstnanosti a její nástroje	20
3.5.3 Pasivní politika zaměstnanosti	22
3.6 Programy na podporu zaměstnanosti mladých lidí.....	22
4 Vlastní práce	23
4.1 Demografická charakteristika obyvatel ČR.....	23
4.2 Vývoj věkového složení mladé skupiny lidí	25
4.3 Struktura vzdělání osob ve věku 15–29 let	25
4.4 Obyvatelstvo ve věku 15–29 let a jeho členění dle ekonomického postavení	26
5 Výsledky provedených analýz.....	27
5.1 Vývoj podílu nezaměstnaných osob ve věku 15–29 let v České republice	27
5.2 Počet uchazečů ve věku 15 až 29 let, mladistvých a absolventů.....	29
5.3 Podíly jednotlivých skupin	31
5.4 Nezaměstnanost podle věkové struktury.....	32
5.5 Nezaměstnanost podle vzdělanostní struktury	34
5.6 Predikce budoucího vývoje počtu nezaměstnaných osob ve věku 15-29 let	35
5.7 Návrhy a doporučení.....	36

6 Závěr	37
7 Seznam použitých zdrojů	40
8 Seznam tabulek.....	41
9 Seznam grafů	41
10 Přílohy.....	42

Seznam použitých zkratk

ILO	Mezinárodní organizace práce
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
OP RLZ	Operační program Rozvoj lidských zdrojů
PNO	Podíl nezaměstnaných osob
ČSÚ	Český statistický úřad
ČR	Česká republika
ÚP	Úřad práce
UoZ	Uchazeč o zaměstnání

1 Úvod

Většina světových ekonomik se v současné době potýká s různými ekonomickými problémy. K jednomu z největších patří nezaměstnanost obyvatelstva. Nezaměstnanost vzniká nerovnováhou mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce. Pokud nabídka převyšuje poptávku.

Nezaměstnanost negativně ovlivňuje společnost, ale také ovlivňuje i život jednotlivců. Vede ke zhoršení státního rozpočtu, ke snížení životní úrovně a také ke zhoršení fyzického a psychického zdraví jednotlivce. Všechny státy se snaží nepřetržitě o snižování nezaměstnanosti.

Na pracovním trhu se nacházejí uchazeči o zaměstnání různého věku a vzdělání. Nejvíce jsou postiženy tzv. specifické skupiny zaměstnanců (mladiství a mladí pracovníci, starší lidé, osoby se zdravotním postižením, ženy po mateřské dovolené).

V teoretické části práci je vysvětlena problematika nezaměstnanosti a jsou popsány jednotlivé typy nezaměstnanosti, míra nezaměstnanosti, a dále sociální a ekonomické důsledky, které souvisí s nezaměstnaností. Dále je rozebrána problematika zaměstnanosti u problémových skupin na trhu práce. Jednotlivé skupiny jsou dále charakterizovány a specifikovány.

Práce se detailně zaměřuje na demografickou skupinu mladých lidí. Situace mladých lidí na trhu práce dramaticky ovlivnily následky hospodářské a finanční krize, jež začala v roce 2008. Ačkoliv nezaměstnanost mladých lidí poté, co v roce 2013 dostihla vrcholu, poklesla, zůstává vážným problémem. Mnoha mladým lidem se velice obtížně daří nalézt dobrá pracovní místa, což vážně omezuje jejich cestu k samostatnosti.

Výsledkem řešení jsou návrhy a doporučení k lepšímu uplatnění hodnocené skupiny obyvatel na trhu práce. Při zpracování práce byly vybrány podkladové údaje z databáze ČSÚ a z MPSV.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem práce je statistická analýza ukazatelů nezaměstnanosti mladých lidí od 15 do 29 let v České republice v letech 2009 – 2018. Pomocí časových řad bude zjištěn trend vývoje počtu nezaměstnaných osob v ČR a bude odhadnut budoucí vývoj počtu evidovaných zájemců o práci u mladých osob pro rok 2019 a 2020. Výsledky a návrhy řešení jsou formulovány v závěru práce.

2.2 Metodika

Elementární charakteristiky časových řad

Ke zkoumání rychlosti změn hodnot sledovaného ukazatele v závislosti na čase slouží odlišné statistické charakteristiky (Svatošová, Kába, Prášilová, 2004).

- **1. diference** – zobrazuje přírůstky nebo úbytky hodnot v časovém okamžiku t , na rozdíl od předchozího období $t-1$),

$$\Delta y_t = y_t - y_{t-1}$$

- **řetězový index** – zobrazuje, kolikrát vzrostla nebo naopak klesla hodnota v časovém okamžiku t , na rozdíl od předešlého období),

$$k_t = \frac{y_t}{y_1}$$

Časové řady

Časová řada je uspořádání hodnot jistého ukazatele organizovaných z hlediska času ve směru od minulosti k přítomnosti. Významem časových řad je číselně popsat dynamiku vývoje sledovaných jevů v referenčním období a prognózovat jejich budoucí vývoj. Při rozboru časových řad je vycházeno z předpokladu, že uvažovaná časová řada obsahuje tři složky: trend, periodická a časová kolísání.

Trendem se vyznačuje dlouhodobá celková tendence vývoje časové řady (Svatošová, Kába, Prášilová, 2004).

Periodická složka zahrnuje působení zpravidla opakujících se faktorů, spjatých se sledovaným jevem. Podle délky periody lze odlišovat kolísání cyklické, sezónní a krátkodobé (Svatošová, Kába, Prášilová, 2004).

Náhodné kolísání se projevuje drobnějšími, nepravidelnými výkyvy v řadě, které nelze předpovídat. Je vyvoláno výskytem vedlejších faktorů náhodného charakteru (Svatošová, Kába, Prášilová, 2004).

Vyrovnání časových řad

Hlavním cílem při analýze je určení trendu. To se provádí metodami, které se souhrnně nazývají vyrovnávání časových řad. Dochází k nahrazení časové řady empirických hodnot $y_1, y_2, \dots, y_n$ řadou hodnot bez náhodného a periodického kolísání. K vyrovnání slouží několik metod. Mezi nejběžnější náleží mechanické vyrovnání (metoda klouzavých průměrů), anebo analytické vyrovnávání časové řady (Svatošová, Kába, Prášilová, 2004).

Analytické vyrovnávání časových řad je založeno na znázornění trendu prostřednictvím stanovené funkce času o známém analytickém tvaru (Svatošová, Kába, Prášilová, 2004).

Pro určení vhodné trendové funkce je podstatné určit, která funkce nejlépe odpovídá vývoj sledované veličiny v minulosti, ale předpokládaný vývoj v budoucnosti. Vývoj počtů nezaměstnaných osob nejlépe vyjadřují tyto tři funkce:

- Lineární

$$y'_i = a + bt_i$$

- Kvadratická

$$y'_i = a + bt + ct^2$$

- Logaritmická

$$y'_i = a + b \log t$$

Jistá funkce byla zvolená na základně hodnoty indexu determinace:

$$I^2 = 1 - \frac{\sum_{t=1}^n (y_t - y'_t)^2}{\sum_{t=1}^n (y_t - \bar{y})^2}$$

- $\bar{y}$: aritmetický průměr empirických hodnot časové řady $y_1, \dots, y_n$
- I^2 : index determinace je bezrozměrné číslo z intervalu $\langle 0; 1 \rangle$. Čím více se hodnota blíží k jedničce, tím více je daná funkce vhodnější.

Sestavení předpovědi

Sestavení předpovědi bude vypracována na základě metody regresní analýzy. Náležící hodnoty t předpovídaného období doplníme do trendové funkce. Závěrečná hodnota bude změněna násobkem indexu determinace (Hindls, 2007).

3 Teoretická východiska

3.1 Trh práce

Trh práce je možné vymezit jako místo, kde se střetávají osoby, které nabízí pracovní sílu nebo se o ní ucházejí. Nabídku práce tvoří domácnosti, ale vláda a firmy tvoří poptávku po pracovní síle. Nabízené odměny za vykonanou práci tvoří pro většinu domácnosti jediný podstatný zdroj příjmu (Jírová, 1999).

Nabídka práce

Nabídku práce tvoří počet odpracovaných hodin ve firmách a podnicích, a nebo počet pracovníků, kteří ekonomika má k dispozici. Závisí na výši reálné mzdové sazby. Čím vyšší je mzdová sazba, tím více lidé nabízejí práci a tudíž má rostoucí charakter (Brčák a kol., 2014).

Poptávka po práci

Poptávka po práci, nebo též odvozená poptávka závisí na poptávce spotřebitelů po finálních statcích, které jsou vyráběny s pomocí prací. Produktivita práce do značné míry ovlivňuje poptávku. Mezi hlavní determinanty poptávky po práci patří: cena za vykonanou práci, produktivita práce, ceny ostatních vstupů a tržby, které se očekávají do budoucna (Jírova, 1999).

Čím nižší je mzdová sazba, tím větší je poptávka ze strany firem a tedy poptávka po práci má klesající charakter (Brčák a kol., 2014).

3.2 Nezaměstnanost

Nezaměstnaným je ten, kdo je schopný práci vykonávat, ale není v pracovním poměru nebo nechce pracovat. V souladu s metodikou Mezinárodní organizace práce za nezaměstnaného se považuje člověk, který dosáhl 15 let a ve sledované době souběžně splňuje tyto podmínky:

- není zaměstnaný,
- aktivně hledá práce,
- může nastoupit do práce hned nebo do čtrnácti dny (ILO).

V případě, že osoba nespĺňuje alespoň jednu z podmínek uvedených výš, tak je považovaná jako zaměstnaná nebo je ekonomický neaktivní (ILO).

Pro statní ekonomiku nezaměstnanost představuje velký problém. Při vysoké nezaměstnanosti obyvatelstva, dochází k navýšení výdajů ve formě sociálních dávek a podpor v nezaměstnanosti a zároveň ke snížení celkového příjmu společnosti (Jírová, 1999).

Nezaměstnanost patří mezi nejvýznamnější sociální, ekonomické a politické problémy každé země. Je potřeba analyzovat problém nezaměstnanosti, jelikož se stala součástí života každého člověka. Řešení nezaměstnanosti vyžaduje pečlivý přístup a její problematika je velmi složitá (Brožová, 2003).

Současně se předpokládá: *„že nezaměstnanost je předmětem reflexe společnosti i různých vědních disciplín. Způsob, jakým je společností pojímána, spoluurčuje způsob, jakým se jí snaží společnost čelit a v jakém rozsahu, či za jakých podmínek kompenzuje její důsledky prostřednictvím sociálního státu“* (Mareš, 1994, str. 27).

Existence nezaměstnanosti je spojena s:

- pohybem ekonomiky,
- svobodném rozhodování osob zda budou vykonávat práci za nabízenou mzdu, nebo budou závisle na příjmech ze sociálních dávkách státu (Mareš, 2002).

3.2.1 Typy nezaměstnanosti

Podle příčiny vzniku se rozlišuje nezaměstnanost frikční, strukturální, cyklická a sezonní (Kotýnková, Němec, 2003).

Nezaměstnanost frikční

Tento typ nezaměstnanosti není pro společnost závažným problémem a bývá také někdy označován jako „normální“ nezaměstnanost. Vzniká při změně zaměstnání a doba nezaměstnanosti je pro nezaměstnané osoby krátkodobá, během které zůstávají bez práce nějaký čas, než naleznou nové vhodné zaměstnání. Motivaci po poptávce jiného zaměstnání je finanční odměna za vykonanou práci, vhodnější pracovní podmínky a také vzdálenost zaměstnání od bydliště zaměstnance (Kotýnková, 2006).

Nezaměstnanost strukturální

Strukturální nezaměstnanost vzniká, pokud existuje nesoulad mezi nabídkou a poptávkou po pracovnících s jinou kvalifikací. Struktura nabídky se velmi těžko přizpůsobuje struktuře poptávky po práci při změně struktury ekonomiky. Do strukturální nezaměstnanosti mohou spadat i pracovníci, kteří jsou vysoce kvalifikovaní, ale při změně výrobního procesu dojde k nahrazení lidské práce automatizovanou nebo robotizovanou technikou a jejich kvalifikace nejsou dále potřebné (Mareš, 1994).

Nezaměstnanost cyklická

Představuje obvyklý model nezaměstnanosti, který může být způsobený nedostatečnou poptávkou po pracovnících. Pokud cyklická nezaměstnanost je vysoká, tak má tendenci se v následujícím období přeměnit na nezaměstnanost strukturální. Poptávka po práci klesá kvůli hospodářskému poklesu a pracovníci propuštění v jednom odvětví nemohou najít jinou práci. Při ztrátě zaměstnání v důsledku cyklické nezaměstnanosti, pracovníci mohou přijít o některé znalosti a kvalifikace a následně se stát dlouhodobě nezaměstnanými (Kotýnková, 2006).

Nezaměstnanost sezonní

Jde o nezaměstnanost krátkodobou, která je ovlivněna ročním obdobím. Sezonní nezaměstnanosti se nejvíce vyskytuje zejména ve stavebnictví a zemědělství a bývá také spojena se službami v cestovním ruchu (Kotýnková, 2006).

Dalším dělení je na **krátkodobou a dlouhodobou nezaměstnanost** podle délky trvání a z pohledu dobrovolnosti přijmout práci za danou mzdu nabízenou na trhu práce (Brožová, 2003).

Krátkodobá nezaměstnanost nezpůsobuje žádné závažnější problémy, jelikož trvá v rozmezí několika týdnů. Ke krátkodobé nezaměstnanosti dochází při přechodu z jednoho zaměstnání do druhého (Brožová, 2003).

Dlouhodobá nezaměstnanost způsobuje vážnější problémy ve srovnání s krátkodobou nezaměstnaností. Délka trvání této nezaměstnanosti je delší než jeden rok. Osoba, která je dlouhodobě bez práce, má problémy se začleněním do pracovního prostředí. Negativní stránkou dlouhodobé nezaměstnanosti jsou sociální dopady, které narušují běžný život člověka a jeho rodiny. Pokud je velké množství dlouhodobě nezaměstnaných v délce několika let má státní ekonomika značné problémy (Holman, 2011).

Dlouhodobá nezaměstnanost se může dělit na 2 skupiny:

- první skupina pracovníků, kteří jsou z pracovního trhu skoro vyloučení kvůli zdravotním důvodům, kvalifikačním nebo jiným důvodům,
- Druhá skupina pracovníků, kteří nemají zájem o práci a využívají sociální dávky (Kotýnková, Němec, 2003).

Zákon o minimálně mzdě může zapříčinit dlouhodobou nezaměstnanost vytlačěním nízkou kvalifikovaných pracovníků z trhu práce a možnosti relativně slušného života i bez práce na úkor státu (Mareš, 2002).

Lidé s nižším vzděláním mají vyšší předpoklad pro to, stát se dlouhodobě nezaměstnaným. Dlouhodobě nezaměstnaný člověk má problém sehnat práci, jelikož zaměstnavatelé považují dlouhodobou nezaměstnanost jako signál nižší kvality uchazeče (Mareš, 2002).

3.2.2 Měření nezaměstnanosti

Nezaměstnanost se měří pomocí ukazatele **míry nezaměstnanosti**, který vyjadřuje podíl nezaměstnaných k ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu. Míra nezaměstnanosti se

vyjadřuje v % a zpravidla se zjišťuje výběrovým šetřením. Pro výpočet míry nezaměstnanosti se používá daný vzorec:

$$u = U/L+U * 100$$

- u – míra nezaměstnanosti (v%),
- U – počet zaměstnaných,
- L – počet nezaměstnaných, (Brožová, 2003).

Rozlišují se tyto základní skupiny:

Zaměstnaní	Nezaměstnaní	Ostatní (ekonomický neaktivní obyvatelstvo)
- do této skupiny patří osoby, které mají placené zaměstnání nebo popřípadě sebezaměstnání. Též tady patří nezaměstnaní, kteří si práci aktivně hledají	- tahle skupina je tvořena lidmi, kteří jsou bez zaměstnání, ale práci hledají aktivně a během určité doby mohou do ní nastoupit	-patří jsem studenti, důchodci, ženy v domácnosti, invalidé

(Kotýnková, Němec, 2003)

V České republice míru nezaměstnanosti sledují ČSÚ a MPSV. Každá instituce používá odlišnou metodiku měření. ČSÚ propočítává míru nezaměstnanosti. Jedná se o nezaměstnanost registrovanou, která se může lišit od té skutečné (ČSÚ).

Obecnou míru nezaměstnanosti zveřejňuje Český statistický úřad, který jí počítá jako podíl nezaměstnaných na celkové pracovní síle (v %). Tento ukazatel se používá k účelům mezinárodního porovnání. Míra nezaměstnanosti se stanovuje jako údaj pro celou zemi, ale i pro jednotlivé regiony státu (ČSÚ).

3.2.3 Nezaměstnanost a její důsledky

Nezaměstnanost způsobuje značné sociální a ekonomické problémy společnosti. Jako negativní důsledky nezaměstnanosti můžeme uvést: deprese, ztrátu společenského postavení, zvýšenou kriminalitu, dopad na zdraví, sebevraždy nebo rozpad rodin (Kotýnková, 2006).

Dlouhodobou ztrátou zaměstnání mizí hlavní zdroj příjmů na uspokojování životních potřeb a vzniká osobní i rodinná ekonomická nejistota (Buchtová, 2002).

Sociální důsledky nezaměstnanosti

Nezaměstnanost je schopná vyvolávat v člověku rozmanité pocity a zároveň snižuje úroveň lidského kapitálu. Dochází k sociálním problémům, což má za následek úpadek celé společnosti. Jako příklady sociálních důsledků nezaměstnanosti lze uvést – klesající úroveň života, negativní vliv na rodinu, vliv na psychické a fyzické zdraví (Krebs, 2005).

Pokud je člověk dlouhodobě bez práce, ztrácí jistotu v budoucnosti, následně začne pochybovat i o svých schopnostech. Postupně ztrácí svoje společenské postavení. Také dochází ke ztrátě příjmu a pracovních zvyků a dovedností (Buchtová, 2002).

Člověk si neuvědomuje skutečnou hodnotu práce, dokud ji neztratí, s tím se vytrácí aktivity běžného denního rytmu a tento stresující zážitek je navíc okolím vnímán jako selhání jednotlivce (Buchtová, 2002).

Ekonomické dopady

Při vysoké nezaměstnanosti dochází ke ztrátě produktu ekonomiky. Dále vzniká schodek ve státním rozpočtu, jelikož je nutné vyplácet výdaje, které jsou spojené s aktivní politikou zaměstnanosti. Jelikož lidé jsou nezaměstnaní a neodvádějí daně z příjmu, dochází ke snížení státního rozpočtu. Z hlediska státu má nezaměstnanost negativní dopad na příjmovou i výdajovou stránku rozpočtu. Na jedné straně nejsou tvořeny hodnoty a odváděny daně z příjmu, na výdajové straně jsou to vysoké výplaty podpor v nezaměstnanosti a sociálních dávek (Samuelson, 2008).

Ztráta pracovního místa se netýká jen nezaměstnaných, ale též má negativní vliv na národní hospodářství. Nezaměstnaní kvůli nedostatku finančních prostředků omezují svoji spotřebu a nemohou kupovat velké množství zboží, protože nemají potřebné peníze. Klesají tedy daňové příjmy z daně z přidané hodnoty a ze spotřební daně (Pavelka, 2006).

3.3 Specifikace rizikových skupin

Aby se člověk uplatnil na trhu práce, musí splnit řadu charakteristik jako např.: zdravotní stav, věk nebo vzdělání. Tyto charakteristiky mohou přiřadit člověka do skupiny, která je vystavená většímu riziku ztráty nezaměstnanosti. Právě na rizikové skupiny by se měla nejvíce zaměřit politika zaměstnanosti (Kotýnková, 2006).

Mezi tyto skupiny patří například absolventi škol a mladiství, dlouhodobě nezaměstnaní, ženy pečující o dítě do 15 let věku, lidé starší 50 let, osoby se zdravotním handicapem a další skupiny (Buchtova, 2002).

3.3.1 Absolventi škol a mladiství

Mladiství jsou uchazeči o zaměstnání ve věku 15 – 18 let po ukončení povinné školní docházky, kteří jsou bez dostatku pracovních zkušeností, bez kvalifikace, kteří jsou z části závislí na sociální postavení rodičů. Kvůli nedostatku znalosti ve většině případů se jedná pouze o základní vzdělání, tak to je hlavním důvodem nezaměstnanosti mladistvých (Sirovátka, Mareš, 2003).

Absolventem je uchazeč, jehož celková doba zaměstnání po úspěšném ukončení studia v pracovním či v obdobném poměru nedosáhla dvou let. Nezaměstnanost absolventů škol je ovlivněna ekonomickou situací. Tato skupina nezaměstnaných se hůře uplatňuje na pracovním trhu než ostatní uchazeči, kvůli nedostatkům praxe a pracovních zkušeností (Kuchař, 2007).

3.3.2 Osoby starší 50 let

Počet osob ve věku 65 let a více v ČR překročí 2 miliony v příštím roce. O to nutnější bude potřeba vytvářet vhodná pracovní místa pro uplatnění starších mužů a žen. Starší osoby nejsou zaměstnavateli příliš žádaní (Mareš, 2002).

Mareš (2002) uvádí, že skoro každý obyvatel nad 55 se přinejmenším jednou setkal s odmítnutím z důvodů vyššího věku. Také zaměstnavatelé se domnívají, že starší věková kategorie není tolik produktivní, nejsou dostatečně flexibilní a těžko se adaptují novým věcem.

I když se jedná o skupinu, která má dostatečně bohaté pracovní zkušenosti, pro zaměstnavatele nejsou tolik atraktivní a ti dávají přednost mladší pracovní síle (Buchtová, 2002).

Často se u zájemců o zaměstnání nad 50 let setkáváme s nedostatečnými znalostmi při práci s výpočetní technikou a zároveň s malou jazykovou vybaveností. Pokud osoba starší 50 let ztratí práci, pak je pro ní komplikované se na pracovním trhu vrátit zpět (Mareš, 2002).

Kvůli věku dochází k diskriminaci ze strany zaměstnavatelů vůči této skupině. Předpokládá se, že starší osoby nejsou natolik práce schopné jako mladší lidé. Společnosti nechtějí investovat do rekvalifikace pracovníků této věkové kategorie (Kotýnková, 2006).

3.3.3 Fyzické osoby pečující o dítě do 15 let věku

Tato riziková skupina se týká především žen, které pečují o nezletilé dítě v případě nemoci, popřípadě kvůli zvýšené návštěvnosti u lékaře. Ženy jsou nedílnou součástí trhu práce a velkým přínosem pro národní hospodářství. (Buchtová, 2002)

U žen je riziko nezaměstnanosti vyšší, než u mužů. Dlouhodobá péče o dítě má za následek, že produktivita ženy při návratu na pracovním trhu se sníží. (Kuchař, 2007)

Zaměstnavatelé dávají přednost mužům, jelikož nejsou zatíženi problémy spojenými s domácností nebo péčí o děti (Buchtová, 2002).

3.3.4 Osoby se zdravotním postižením

Nejedná se o jednotnou skupinu osob, ale o jednotlivce s různými druhy mentálního, fyzického nebo psychického postižení (Buchtová, 2002).

Jedna osoba může mít dokonce více druhů zdravotního postižení, což jí omezuje z hlediska zaměstnanosti ještě více (Komendová, 2009).

Druh a stupeň postižení této skupiny má vliv na míru pracovní schopnosti jednotlivců. Tato skupiny si vyžaduje individuální přístup a opatření. Pokud se jedná o nezaměstnané dlouhodobě, tak osoby ztrácejí motivaci si najít pracovní místo.

Této ohrožené skupině se poskytuje větší poradenská péče, a to buď na úřadech práce, nebo u specializovaných pracovišť (Kotýnková, 2006).

Lidem s handicapem je odepřena možnost si vybrat zaměstnání, jelikož ve většině případů nemohou splnit vysoké požadavky zaměstnavatelů. Z tohoto důvodu zdravotně postižení se setkávají s problémem uplatnění na trhu práce a s nezaměstnaností. Měly by být stanoveny speciální opatření, které usnadní prosazení této skupině na pracovním trhu (Buchtová, 2002).

3.4 Problematika nezaměstnanosti mladých lidí

3.4.1 Osoby do 29 let věku

Do skupiny osob s větším rizikem ztráty prací patří také osoby do 29 let věku. Nezaměstnanost této skupiny ovlivňuje celková nezaměstnanost osob a ekonomická situace v zemi (Kolibová, Kubicová, 2005).

Přestože se jedná o skupinu mladých lidí, kteří jsou plní sil, flexibilní, adaptabilní na nové prostředí a k získávání zkušeností, tak většinou nemají žádnou praxi v oboru. Tito jedinci mají problém získat pracovní místo kvůli nedostatečným pracovním návykům a v některých případech nízké úrovni vzdělání a zkušenosti.

Lze je řadit na:

- mladiství se základním vzděláním, kteří nedosáhli 18 let,
- mladiství již jsou vyučení v nějakém učebním oboru,
- osoby, s absolvovanou střední školou s maturitní zkouškou,
- absolventi vysokých škol (Kotyková, 2006).

Nejkomplikovanější to mají mladí lidé pouze se základním vzděláním, kteří nemají žádnou kvalifikaci (Kolibová, Kubicová, 2005).

Absolventi jak středních tak i vysokých škol ucházející se o svoje první pracovní místo, jelikož nemají praxi v daném oboru nebo pracovní návyky, tak bývají mnohdy v nevýhodě v porovnání se zbylými uchazeči o pracovní místo (Kolibová, Kubicová, 2005).

3.4.2 Dlouhodobá nezaměstnanost absolventů škol

Dlouhodobá nezaměstnanost je nebezpečná především ze sociálního a politického pohledu. V zemích s vysokou nezaměstnaností a především s výrazným podílem dlouhodobě nezaměstnaných, zejména mladých lidí, může docházet k projevům sociální nespokojenosti. Dlouhodobá nezaměstnanost poškozuje ekonomiku a neprospívá společnosti hned v několika směrech:

- zvýšení výdajů na sociální dávky způsobují značné zatížení veřejných rozpočtů a snížení daňových příjmů,
- ekonomické ztráty jednotlivců i společnosti vznikají v důsledku nezaměstnanosti, především v podobě nižšího hrubého domácího produktu,
- postihne-li dlouhodobá nezaměstnanost některá odvětví výrazně více než jiná, ovlivní to negativně vzdělanostní strukturu, počty žáků vstupujících do příslušných

oborů vzdělání a v případě opětovného oživení těchto odvětví budou zaměstnavatelé pociťovat nedostatek kvalifikovaných pracovníků – absolventů škol (Kolibová, Kubicová, 2005).

3.5 Politika zaměstnanosti

Politika zaměstnanosti je činnost, která směřuje k dosažení rovnováhy mezi poptávkou a nabídkou po pracovních silách a zabezpečení práva občanů na zaměstnání. Jejím úkolem je vytvářet opatření, aby se nezaměstnanost nestupňovala. Cílem je optimalizace předpokladů a podmínek k plné zaměstnanosti (Dvořáková, 2007).

Politika zaměstnanosti má následující funkce:

- zabezpečení práva na zaměstnání,
- kontrola a hodnocení situace na trhu práce, vypracování prognóz a koncepcí zaměstnanosti,
- uplatňování aktivní politiky zaměstnanosti,
- hospodaření s prostředky na politiku zaměstnanosti,
- poskytování informačních, poradenských a zprostředkovatelských služeb na trhu práce,
- poskytování podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci (MPSV).

V ČR politiku zaměstnanosti zabezpečují orgány MPSV a úřady práce, které mají zastoupení v jednotlivých okresech. Úřady práce jako územní orgány státní správy na úseku zaměstnanosti poskytují občanům a zaměstnavatelům služby, které blíže specifikují reálnou podobu trhu práce v lokalitě. Úřad práce dále zpracovává koncepce vývoje nezaměstnanosti v územním obvodu jejich působení a přijímá opatření k ovlivnění nabídky a poptávky na trhu práce (Kolibová, Kubicová, 2005).

MPSV má za úkol zabezpečovat pravidelné vyhodnocování situace na trhu práce, zpracovávání prognóz a vytváření koncepcí zaměstnanosti. MPSV se dále podílí na programech pro další uplatnění zaměstnanců při strukturálních změnách v ekonomice a rovněž zpracovává koncepcie státní politiky zaměstnanosti a řeší stěžejní otázky týkající se pracovního trhu. Tyto otázky pak MPSV předkládá vládě (Kotynková, Němec, 2003).

Úřad práce je organizační složkou státu a má úlohu správního úřadu s celostátní působností. MPSV řídí Úřad práce a představuje tak jeho nadřízený správní úřad. Úřad

práce je složen z generálního ředitelství, krajských poboček a poboček pro hlavní město Prahu.

Mezi hlavní činnosti ÚP patří:

- zprostředkování zaměstnání zájemcům o práci,
- organizování rekvalifikačních kurzu,
- vedení evidenci uchazečů o zaměstnání a jejich vyřazení,
- evidování volných pracovních míst,
- rozhodování o výplaty sociálního zabezpečení (Kotynkova, Němec, 2003).

3.5.1 Politika zaměstnanosti a její cíle

Hlavní cíl politiky zaměstnanosti je dosažení rovnováhy na trhu práci mezi nabídkou a poptávkou po pracovní síle, zajištění práva občanů na pracovní místo (Krebs, 2007).

Pro splnění těchto cílů je zásadní, aby politika zaměstnanosti se podílela na rozvoji infrastruktury na pracovním trhu, aby vytvářela vhodné a akceptovatelné pro osoby bez zaměstnání. Pomocí nástrojů politiky zaměstnanosti stát ovlivňuje trh práci (Jírová, 1999).

Politiku zaměstnanosti rozlišujeme na aktivní a pasivní. Jejich účel je zajistit nezaměstnaným osobám po určitou dobu a v určité míře ztrátu pracovního příjmu a najít nové pracovní uplatnění (Krebs, 2007).

3.5.2 Aktivní politika zaměstnanosti a její nástroje

Aktivní forma politiky zaměstnanosti je souhrn opatření směřujících k zajištění zaměstnanosti. Tato forma státní politiky zaměstnanosti slouží k podpoře zřizování nových pracovních míst pomocí příspěvků pro zaměstnavatele určené pro uchazeče pracovních míst (Dvořáková, 2007).

Jedná se o následující úkoly politiky zaměstnanosti:

- podpora sociálně ekonomického rozvoje a strukturální změny zaměstnanosti,
- usiluje o rovnováhu mezi nabídkou a poptávkou po pracovních silách,
- vytváření nových pracovních míst pro osoby se změněnou pracovní schopnosti, absolventi škol, dlouhodobě nezaměstnaní apod.,
- podpora rekvalifikačních projektu (MPSV).

Mezi nástroje aktivní politiky zaměstnanosti patří:

Veřejně prospěšné práce

Tyto pracovní příležitosti jsou pro uchazeče vedené na úřadu práce, kteří po delší dobu nemohou najít zaměstnání. Tato pracovní možnost je časově omezená a pomáhá uchazečům zachovávat jejich pracovní návyky. Do veřejně prospěšných prací se dá zařadit údržba zeleně, úklid veřejných míst a činnosti související s výstavbou veřejných budov nebo komunikací (Dvořáková, 2007).

Rekvalifikace

Zde se jedná o změnu stávající profese za účelem získat novou kvalifikaci. Rekvalifikací je možné rozšířit dosavadní profesi nebo ji úplně změnit. Výcvik pro uchazeče poskytují vzdělávací zařízení, kde účastník musí úspěšně absolvovat rekvalifikační kurz. Úřady práce hledají vhodné zaměstnavatele a ti se přislíbí zaměstnat uchazeče o zaměstnání evidované na úřadu práce. Rekvalifikace se vykonává po dohodě s úřadem práce a zájemcem o zaměstnání. Úřad práce hradí náklady za rekvalifikaci zájemci o zaměstnání. Studium na středních a vysokých školách se nepovažuje za rekvalifikaci. Pokud je rekvalifikace prováděna u zaměstnavatele, hradí se náklady s rekvalifikací jemu (Dvořáková, 2007).

Odborná praxe mladistvých a absolventů škol

Jsou vytvářena místa, která slouží pro odbornou praxi absolventů středních a vysokých škol, kteří jsou evidováni na úřadu práce. O zaopatření odborné praxi sjednává úřad práce se zaměstnavatelem písemnou smlouvu, ve které se zaměstnavatel zaváže přijmout absolventa do práce a zaměstnávat v souladu s programem odborné praxe (Dvořáková, 2007).

Příspěvek pro zaměstnavatele absolventů škol a mladistvých

Stát podporuje zaměstnávání této skupiny formou finančních příspěvků pro zaměstnavatele. Ti mohou získat například od úřadu práce příspěvek na zapracování. Příspěvek na zapracování může být zaměstnavateli poskytován po dobu maximálně tří měsíců a jeho výše může dosáhnout až poloviny minimální mzdy (Krebs, 2007).

3.5.3 Pasivní politika zaměstnanosti

Pasivní politikou zaměstnanosti se oproti tomu rozumí zprostředkování zaměstnání uchazečům o práci a také hmotné zabezpečení uchazečů o práci. Stávající zákon o zaměstnanosti již s tímto právně-teoretickým termínem nepracuje, nicméně v rámci pozitivního práva je možné ho nalézt například ve vyhláškách ministerstva financí (Jírová, 1999).

3.6 Programy na podporu zaměstnanosti mladých lidí

Součástí aktivní politiky zaměstnanosti jsou programy, které řeší možnosti uplatnění osob na trhu práce (MPSV).

Aktivní politika zaměstnanosti v Operačním programu rozvoje lidských zdrojů (OP RLZ)

V rámci podpory Evropských strukturálních fondů je pro podporu zaměstnanosti využíván OP RLZ. Tento program se dle určeného cíle soustřeďuje například na podporu skupiny dlouhodobě nezaměstnaných, nebo integrace specifických skupin obyvatelstva ohrožených sociálním vyloučením. Programy realizované v tomto projektu jsou financovány formou grantů. Současné snahy na tomto poli směřují k vzájemnému doplňování obou politik (MPSV).

Záruka pro mladé lidi

MŠMT v kooperaci s MPSV a dalšími sociálními partnery zpracovalo a přijalo Program Záruky pro mládež, který vznikl v rámci Strategie EVROPA 2020 a který usiluje o snížení míry nezaměstnanosti mladých lidí. Program byl zahájen pro období 2014-2020 a zaručuje, že každá mladá osoba ve věku 15 - 24 let dostane kvalitní pracovní místa, učňovské přípravy, stáže nebo další vzdělání během následujících čtyř měsíců poté, co ukončil vzdělání nebo se stal nezaměstnaným (MPSV).

Program je financován zejména z Evropského sociálního fondu a také ze státního rozpočtu. Do tohoto projektu vstoupilo celkem 7 965 mladých lidí z celé ČR a více než polovina z nich už nastoupila do pracovního poměru. ÚP ČR doposud udělil zaměstnavatelům příspěvky v celkové výši 562 mil. Kč. Úřad má k dispozici na podporu snížení nezaměstnanosti pro tuto skupinu mladých lidí téměř 1,3 mld. Kč. (MPSV).

4 Vlastní práce

Hlavní náplní vlastní práce byla analýza nezaměstnanosti za období 2009 – 2018 u mladých lidí ve věku od 15 do 29 let, kteří patří k rizikovým skupinám na trhu práce. Analýza byla provedena na základě dat poskytnutých Ministerstvem práce a sociálních věcí a Českého statistického úřadu. Před analýzou byly porovnávány ekonomické a sociální údaje začátku sledovaného období s koncem sledovaného období pro zachycení změn a pro znázornění demografických skutečností.

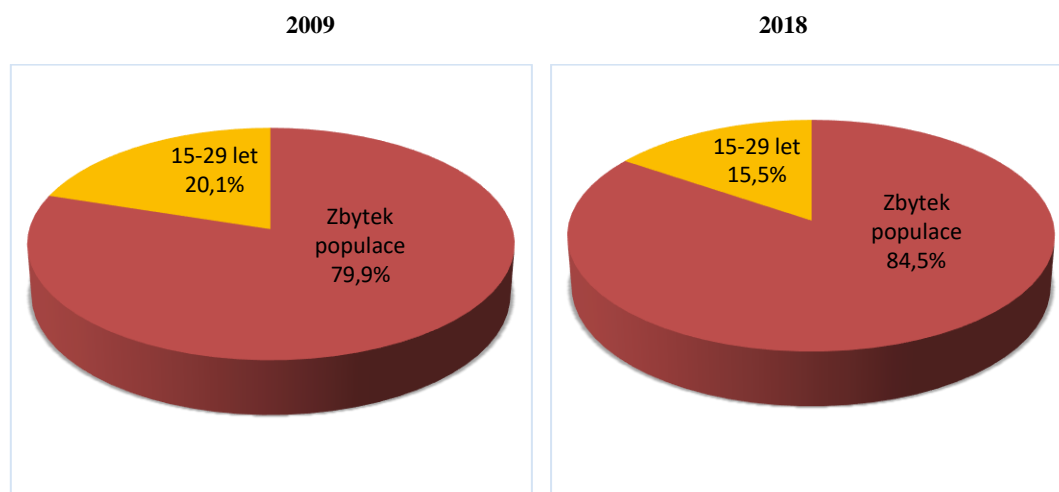
4.1 Demografická charakteristika obyvatel ČR

Příloha 1 znázorňuje celkový počet obyvatel v České republice a počet obyvatel v jednotlivých krajích v roce 2009 a 2018, k 31. 12. daného roku.

Celkový počet obyvatel v Česce republice k 31.12.2009 činil 10 506 813. Mladých lidí od 15 do 29 let bylo v přepočtu 2 103 268. Podíl mladých lidí na celkovou populaci dosahoval 20,1 procentních bodů (graf 1). Podíl dětí do 14 let na celkovém obyvatelstvu byl 14,2 procentních bodů. Značnější zastoupení měla skupina nad 65 let. Její podíl na celkové populaci byl 15,2 procentních bodů. Lidí ve věku 15-64 let tvořilo 70,6 procentních bodů populace (podkladové údaje jsou uvedeny v příloze č. 2). V roce 2018 se počet obyvatel České republiky zvýšil na 10 649 800. Přestože počet obyvatelstva vrostl, lidí ve věku 15 až 29 let ubylo. Podíl těchto lidí na celkovou populaci v roce 2018 činil 15,5 procentních bodů (graf 1). Populace ČR byla na konci roku 2018 tvořena z 15 procentních bodů dětmi do 15 let, 19,6 procentních bodů skupinou lidí ve věku nad 65 let a 64,5 procentních bodů skupinou sob ve věku 15 až 64 let.

Přestože celkový počet obyvatelstva v ČR se zvýšil oproti roku 2009 o 142 987, tak počet lidí ve věku 15 – 29 let klesal o 468 927 (příloha 2). Mladých lidí ubývá. Důvodem může být odchod mladých lidí do zahraničí kvůli pracovním příležitostem. Zároveň za to může snižující se porodnost a všeobecné stárnutí populace. Obyvatel přibývá hlavně ve skupině lidí nad 65 let. Počet seniorů se zvýšil o 4,4 procentních bodů. V roce 2018 také došlo ke zvýšení podílu osob do 15 let věku o 0,8 procentního bodů, což je způsobeno větším počtem narozených dětí. Přibylo především seniorů o 4,6 procentních bodů. Lidí v produktivním věku od roku 2009 však ubývá.

Graf 1 Podíl osob ve věku 15-29 let v letech 2009 a 2018 (v %)

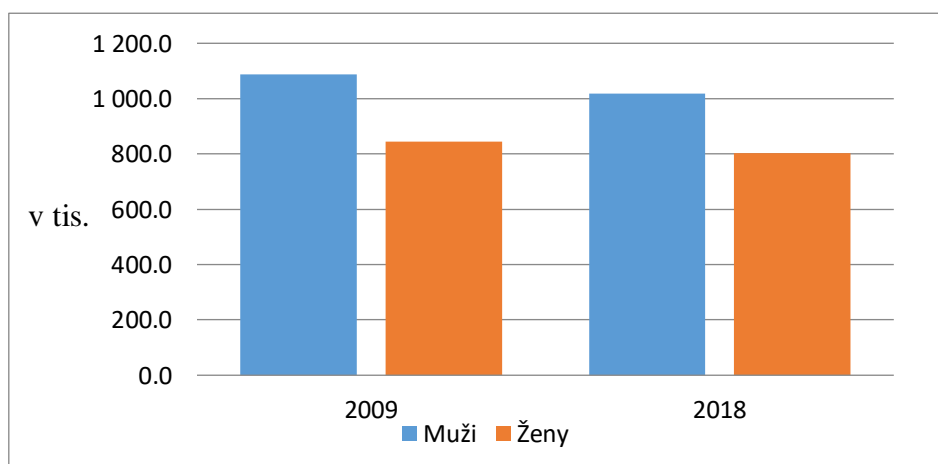

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Nejpočetnějším krajem České republiky byl v roce 2009 kraj Středočeský s počtem obyvatel 1 247 533. V roce 2018 byl Středočeský opět nejlidnatější. Počet obyvatel vzrostl na 1 369 332 obyvatel. Důvodem především byla migrace českých obyvatel do měst, která jsou blízko Prahy. Karlovarský kraj vykazuje nejmenší počet obyvatel ze všech krajů ČR. Žije tam 307 636 obyvatel.

Ve skupině lidí ve věku 15-29 let mají větší zastoupení muži. Na konci roku 2009 byl poměr 51,6 procentních bodů mužů a 48,4 procentních bodů žen (graf 2). V roce 2018 se nepoměr mužů a žen ve věku 15-29 let zvětšil, přičemž žen v této skupině bylo 44,1 procentních bodů. Zbývajících 55,9 procentních bodů tvoří muži (příloha 3).

Graf 2 Počet osob ve věku 15 až 29 let podle pohlaví v roce 2009 a 2018

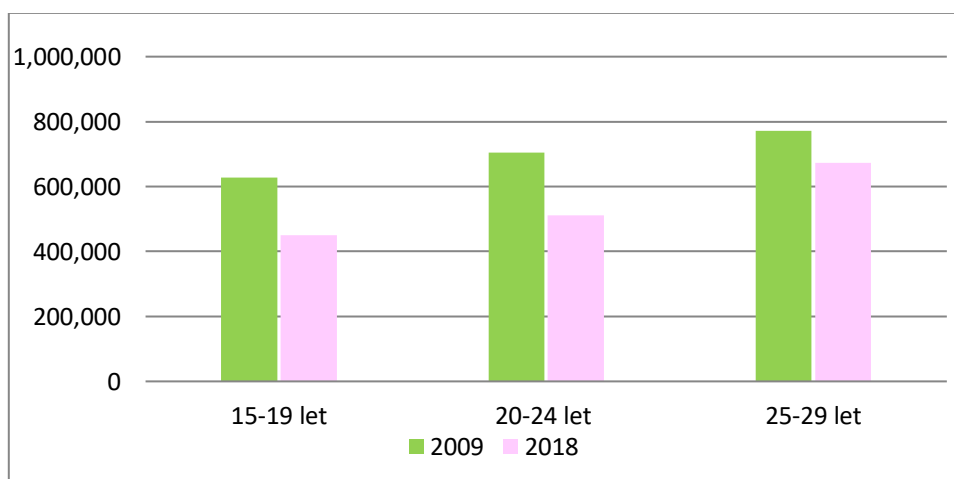
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování dle přílohy 3

4.2 Vývoj věkového složení mladé skupiny lidí

V roce 2009 byla nejpočetnější kategorií z mladých osob skupina občanů ve věku 25-29 let. S markantním rozdílem byla druhá nejpočetnější skupina osob ve věku 20 až 24 let a nejmenší zastoupení měly osoby ve věku 15-19 let (graf č. 3).

V roce 2018 došlo k výrazným změnám počtu lidí ve všech sledovaných skupinách. Ve všech věkových skupinách mladých lidí došlo k poklesu počtu obyvatel oproti roku 2009 (příloha 4). Nejvíce osob ubylo ve věku 20-24 let. V přepočtu to bylo 193 023 lidí v porovnání s rokem 2009, kdy jich bylo 704 421. Nejmenší rozdíl byl zaznamenán u lidí, kteří patří do skupiny 25 až 29 let. Zde byl rozdíl 98 949 lidí. Pokles počtu mladých lidí je způsoben tím, že se snížil počet novorozenců, větší počet lidí emigroval do ciziny a zvětšila se úmrtnost (graf č. 3).

Graf 3 Věkové složení mladé skupiny lidí v roce 2009 a v roce 2018

Zdroj: Demografická ročenka ČSÚ, vlastní zpracování

4.3 Struktura vzdělání osob ve věku 15–29 let

V dnešní době nejvyšší dosažené vzdělání hraje velice důležitou roli při uplatnění na pracovním trhu, ale je také důležité pro ekonomiku státu. Kvalitní vzdělání by mělo být dostupné všem. Jelikož vzrostl v ČR počet vysokých škol, tak se počet vysokoškoláků zvýšil. V budoucnu však může nastat problém, že i vzdělání lidé kvůli konkurenci na trhu práce se budou obávat ztráty pracovní pozice. Generace mladých lidí směřuje k vyšší vzdělanostní úrovni.

Z uvedených hodnot v tabulce 1 lze konstatovat, že v roce 2018 došlo ke snížení počtu osob, které jsou bez vzdělání, nebo jejich dosažené vzdělání není známo o 0,1 procentního bodů, což představuje 2,1 tisíc osob oproti roku 2009, kdy jich bylo

v přepočtu 6,2 tisíc (příloha č. 5). Nejčastějším dosaženým vzděláním v obou sledovaných obdobích bylo střední vzdělání s maturitou. Těsně za ním následuje pouze základní vzdělání. Došlo k poklesu lidí se středoškolským vzděláním bez maturity. Počet osob s vysokoškolským vzděláním naopak narostl téměř o 6 % na 278,5 tisíc lidí ve srovnání s rokem 2009, kdy jich bylo v přepočtu 230,4 tisíc.

Část lidí se základním vzděláním se uplatní na pracovním trhu jako nekvalifikovaní pracovníci. Poměrnou část nicméně tvoří nezaměstnaní.

Velký podíl studentů, kteří po ukončení docházky na základní škole nepokračují ve studiu představuje problém pro statní ekonomiku.

Tabulka 1 Vzdělání mladých lidí od 15 do 29 let v roce 2009 a 2018 (v %)

rok	bez	základní	střední bez maturity	střední s maturitou	vysokoškolské
2009	0,3	30,6	20,2	38	11
2018	0,2	31,2	16	35,7	16,8

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

4.4 Obyvatelstvo ve věku 15–29 let a jeho členění dle ekonomického postavení

Pracovní sílu v ČR tvoří osoby nad 15 let splňující požadavky na zařazení mezi pracující a nepracující obyvatelstvo. Tabulka č. 3 zachycuje rozvoj počtu obyvatelstva v tisících od 15 do 29 let. Následně zachycuje vývoj změn v počtu lidí ekonomicky aktivních, zaměstnaných, nezaměstnaných a ekonomicky neaktivních.

Situace byla v roce 2009 na pracovním trhu zhoršená ekonomickou krizí, která nastala v roce 2008. Došlo k poklesu počtu zaměstnaných a počet nezaměstnaných se naopak zvyšoval. V roce 2009 byl v průměru počet ekonomicky aktivních obyvatel 1 042 tisíc. Zaměstnaných lidí bylo 921 tis., což představuje 88,3 procentních bodů z celkové pracovní síly. Osob bez zaměstnání bylo skoro 121 tis. (11,6 procentních bodů z celkové pracovní síly).

Tabulka 2 Obyvatelstvo 15-29 let a jeho členění dle ekonomického postavení (v tis.)

	populace 15-29let	pracovní síla (EAO)	zaměstnaní v NH	nezaměstnaní
2009	2 103,3	1 042,1	920,8	121,3
2018	1 634,3	845,3	808,2	37,1

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

V roce 2018 byl průměrný počet ekonomicky aktivních osob 1 648 tisíc. Zaměstnaných lidí bylo téměř 845 tis. Pozitivní vývoj ekonomiky se na trhu práce projevil snížením počtu nezaměstnaných o 84,2 tisíc osob. Počet mladých lidí ve věku 15-29 let snížil téměř o 457 tisíc osob v porovnání s rokem 2009.

Přestože v roce 2018 statní ekonomika prosperovala a rostla, docházelo k poklesu pracovní síly v této věkové skupině lidí. Zaměstnavatelé se potýkají s nedostatečnou pracovní silou. Došlo k výraznému snížení počtu nezaměstnaných osob.

5 Výsledky provedených analýz

Analýza byla vypracována na základě zveřejněných dat Českého statistického úřadu a Ministerstvem práce a sociálních věcí. Rozbor se týká období od roku 2009-2018 u struktury nezaměstnaných ve věku 15-29 let podle věku, vzdělání a u mladistvých a absolventů.

5.1 Vývoj podílu nezaměstnaných osob ve věku 15–29 let v České republice

Podíl nezaměstnaných osob v České republice od roku 2009 do 2010 vykazoval rostoucí tendenci. Posléze docházelo ke snižování i zvyšování až do roku 2014, kdy byl zaznamenána nejvyšší hodnota PNO za celé sledované období v celkové populaci osob ve věku 15-64 let a jeho hodnota dosahovala 7,7 procentních bodů. Do konce sledovaného období má PNO klesající tendenci. Jelikož v roce 2008 došlo ke světové ekonomické krizi, projevilo se to významným navýšením PNO v roce 2009 a v roce 2010. Hodnota PNO byla v roce 2010 7,0 procentních bodů, což bylo na rozdíl od předchozího roku větší o 0,9 procentních bodů.

Vývoj podílu nezaměstnaných osob od 15 do 29 let měl obdobný průběh jako vývoj celkového podílu v České republice. V roce 2009 a 2010 došlo k nárůstu PNO. Rozdíl s nejznačnější hodnotou byl dosažen v období 2011-2012, kdy byl rozdíl vůči předchozímu roku nejvyšší, a to o 1,4 procentních bodů. U osob od 15 do 29 let byla nejvyšší hodnota PNO zaznamenána v roce 2012 a činila 13,1 procentních bodů. Detailní difference PNO celkem a u osob ve věku 15-29 let v České republice je možné sledovat v tabulce 4.

Tabulka 4 Podíl nezaměstnaných osob v letech 2009-2018 (v %)

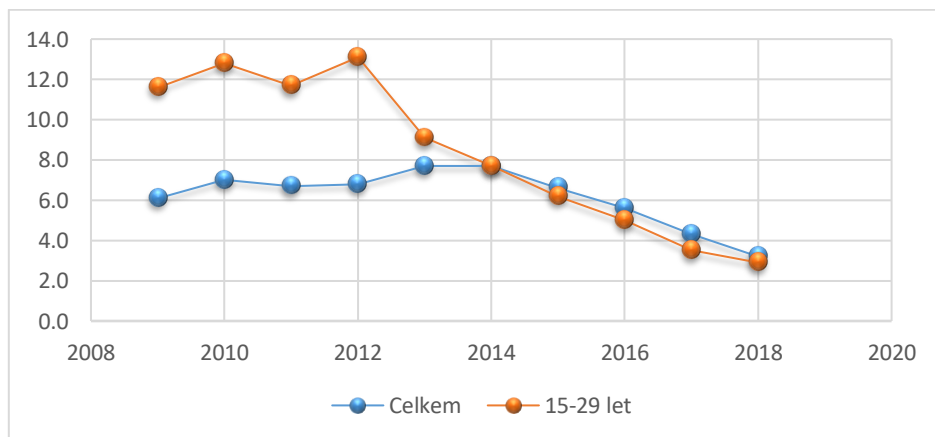
Rok	Celkem (v %)	1. abs. diference celkem	15-29 let (v %)	1. abs. diference 15-29 let
2009	6,1		11,6	
2010	7,0	0,9	12,8	1,2
2011	6,7	-0,3	11,7	-1,1
2012	6,8	0,1	13,1	1,4
2013	7,7	0,9	9,1	-4,0
2014	7,7	0,0	7,7	-1,4
2015	6,6	-1,1	6,2	-1,5
2016	5,6	-1,0	5,0	-1,2
2017	4,3	-1,3	3,5	-1,5
2018	3,2	-1,1	2,9	-0,6

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování

Graf 4 zachycuje vývoj podílu nezaměstnaných osob od 15 do 29 let v porovnání s vývojem počtu podílu nezaměstnaných obyvatel v produktivním věku v České republice. V příloze č. 7 jsou uvedeny podkladové údaje.

V důsledku celosvětové finanční krize v roce 2008 došlo ke zvýšení počtu nezaměstnaných celkové populace 15-64letých v letech 2009 a 2010. Od roku 2014 docházelo k trvalému poklesu podílu nezaměstnaných osob až do konce sledovaného období. Důvodem tohoto poklesu byl meziroční růst hrubého domácího produktu.

Graf 4 Podíl nezaměstnaných osob v ČR v letech 2009 až 2018

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Vývoj podílu nezaměstnaných osob ve věku 15-29 let je obdobný jako vývoj celkového podílu nezaměstnaných. Relativně snadná uplatnitelnost mladých lidí na trhu práce skončila v roce 2009 v důsledku příchodu finanční krize. Na začátku sledovaného období PNO činil 11,6 procentních bodů. V roce 2010 opětovně došlo ke zvýšení PNO na 12,8 procentních bodů a v následujícím roce 2011 zase k poklesu o 1,1 procentních bodů oproti předchozímu roku. V roce 2013 PNO u této mladé skupiny lidí dosahoval nejvyšší hodnoty za celé sledované období a to 13,1 procentních bodů. Situace se začala zlepšovat až po roce 2012, kdy PNO mladých lidí ve věku 15-29 let začal trvale klesat. Důvodem byla zvýšená poptávka po pracovní síle ze strany podniků. Na konci sledovaného období v roce 2018 bylo PNO mladých lidí 2,9 procentních bodů, což je o 4 krát menší než PNO v roce 2009. Příčinou je dobrý stav ekonomiky a dostatečný počet pracovních míst.

5.2 Počet uchazečů ve věku 15 až 29 let, mladistvých a absolventů

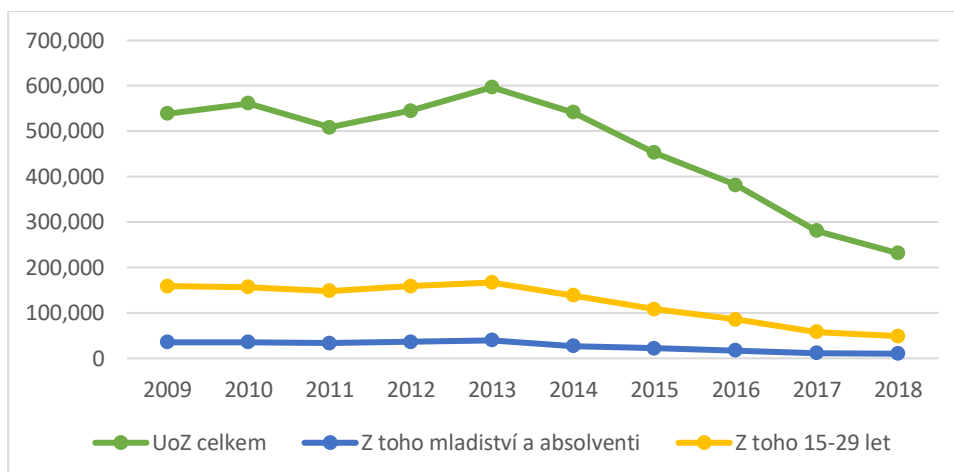
Úřad práce České republiky vede evidence uchazečů o zaměstnání, kteří nemají zaměstnání a mají zájem o pomoc při hledání vhodného zaměstnání.

Podkladové údaje z přílohy 6 uvádí počet uchazečů o práci v letech 2009 až 2018, k 31. 12 patřícího roku. Jedná se jednak o celkový počet uchazečů o práci, jednak o mladistvé a absolventy a osoby ve věku 15-29 let v České republice.

Vývoj počtu registrovaných nezaměstnaných ve věku 15-29 let v letech 2009 až 2018 korespondoval s vývojem ekonomiky České republiky. V roce 2009 klesl výkon české ekonomiky. To mělo nepříznivý dopad na celkovou zaměstnanost. Počet evidovaných uchazečů o práci se výrazně zvyšoval do roku 2013 (graf 5). Příčinou tohoto nárůstu je následek celosvětové finanční krize z roku 2008. Ačkoliv v roce 2014 došlo k prudkému poklesu evidovaných uchazečů o 54 919 na rozdíl od roku 2013, kdy jich bylo v přepočtu 166 969 uchazečů. Na trhu práce stále dominovala nabídka práce nad její poptávkou. V roce 2014 se též snížil počet evidovaných absolventů a mladistvých o 12 041. Uchazečů v evidenci ve věku 15-29 let také ubylo o 28 324. Od roku 2014 dochází ke stálému snižování počtu UoZ u všech sledovaných kategorií.

Graf 5 Počet uchazečů o práci v letech 2009 až 2018

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování

Celkový počet evidovaných uchazečů byl od počátku sledovaného období 2,3 krát menší, u osob ve věku 15-29 let 3,2 krát a u mladistvých a absolventů 3,5 krát.

V tabulce 5 je zachycen vývoj počtu uchazečů ve věku 15-29 let na jedno pracovní místo pro Českou republiku. Z uvedených hodnot vyplývá, že od roku 2010 stále dochází ke snižování počtu evidovaných uchazečů na 1 pracovní místo. Příčinou byl zejména růst ekonomiky, která nabízela řadu pracovních uplatnění.

Tabulka 5 Počet uchazečů 15-29 let na 1 pracovní místo

2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
5,1	5,1	4,1	4,5	4,7	2,4	1,1	0,6	0,3	0,2

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování

U mladistvých a absolventů též docházelo k trvalému snižování počtu uchazečů na 1 pracovní místo (tabulka 6). V roce 2009 připadalo 8,9 uchazečů na 1 pracovní místo. Oproti tomu se v roce 2018 počet nabízených míst zvýšil. Na 1 pracovní místo připadalo 0,1 uchazečů.

Tabulka 6 Počet evidovaných uchazečů mladistvých a absolventů na 1 pracovní místo vhodné pro ně

2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
8,9	7,5	6,6	8,5	4,1	2,0	0,7	0,4	0,2	0,1

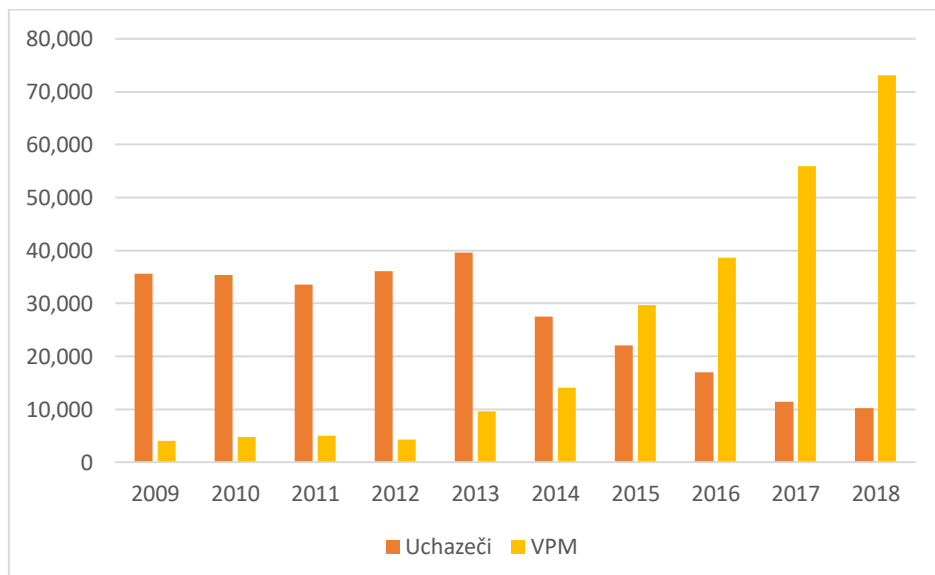
Zdroj: MPSV, vlastní zpracování

Na grafu 6 lze sledovat vývoj počtu mladistvých a absolventů v evidenci ÚP a vhodná volná pracovní místa pro ně. Podkladové údaje jsou uvedené v příloze 7.

V evidenci ÚP bylo na začátku sledovaného období 35 612 mladistvých a absolventů a pouze 4 011 volných pracovních míst vhodných pro ně. Do roku 2013 počet uchazečů kolísal též jako u nabízených pracovních míst. Od roku 2013 docházelo k poklesu mladistvých a absolventů v evidenci ÚP a ke zvýšení počtu pracovních míst, která jsou pro ně vhodná.

Počet uchazečů o pracovní místo byl v roce 2018 téměř 3,5 krát nižší než v roce 2009. Naopak došlo k výraznému zvýšení volných pracovních míst. Jejich počet se zvýšil téměř 18,2 krát.

Graf 6 Mladiství a absolventi v evidenci ÚP a VPM pro ně

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování

5.3 Podíly jednotlivých skupin

Tabulka 7 obsahuje procentuální podíly mladých lidí ve věku 15 až 29 let, mladistvých a absolventů z celkového počtu uchazečů o práci v České republice.

Procentuální podíl nezaměstnaných osob starých 15-29 let je takřka 5 krát větší než počet mladistvých a absolventů. Zastoupení osob od 15 do 29 let v průměru činilo za celé sledované období 25,7 procentních bodů, což je o 20,1 procentních bodů více než u mladistvých a absolventů.

Tabulka č. 7: Podíl nezaměstnaných lidí ve věku 15-29 let, mladiství a absolventy na celkovém počtu uchazečů v letech 2009-2018 (v%)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Průměr
mladiství a absolventy	6,6	6,3	6,5	6,6	6,6	5,1	4,9	4,5	4,1	4,4	5,6
osoby 15-29 let	29,4	27,9	29,2	29,1	27,9	25,6	23,9	22,4	20,7	21,1	25,7

Zdroj: Statistické ročenky MPSV, vlastní zpracování

Mladí lidé v roce 2017 tvořili 21,1 procentních bodů na celkovém počtu registrovaných uchazečů. Tento podíl byl ve sledovaném období 2009-2018 nejnižší. Tento trend je vyjádřen řetězovým indexem v tabulce 8.

Tabulka č. 8: Řetězový index uchazečů od 15 do 29 let o práci

Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
%	x	98,7	94,7	106,9	105,2	83,0	78,0	78,9	67,8	84,6

Zdroj: Vlastní zpracování

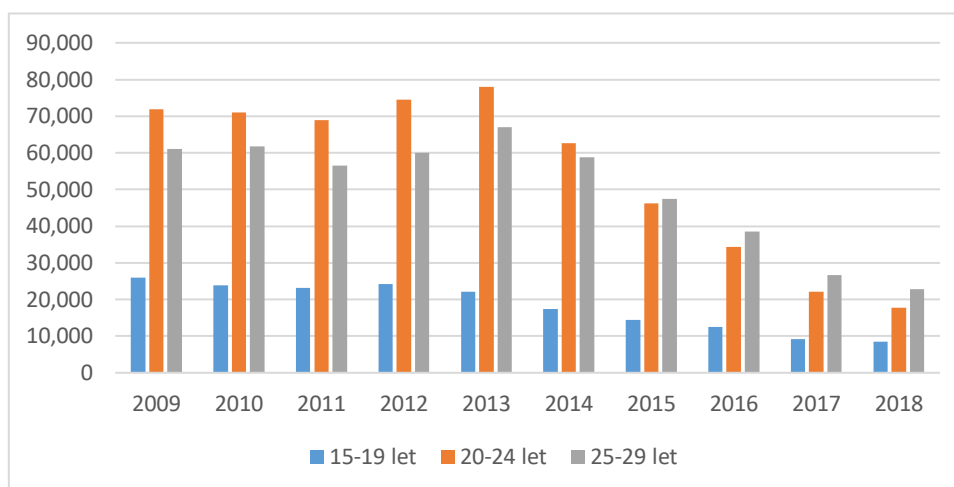
5.4 Nezaměstnanost podle věkové struktury

Jedním z hledisek nezaměstnanosti je struktura nezaměstnaných podle věku. Nárůst celkové nezaměstnanosti zasáhl i následující sledované věkové skupiny populace. Podkladová data jsou uvedena v příloze 8 a vyjadřují hodnoty k 31.12 pro patřící rok.

Graf č. 7 zachycuje vývoj nezaměstnanosti pro celou ČR z hlediska věkové struktury obyvatelstva. Jsou sledované hodnoty ukazatelů ve třech věkových kategoriích: 15–19 let, 20–24 let a 25–29 let.

První skupina je tvořena lidmi do 19 let. Počet nezaměstnaných se v roce 2018 oproti roku 2009 zmenšil téměř 3krát. K 31. 12. 2018 bylo v evidenci 8 454 uchazečů této skupiny. V roce 2009 byl u této skupiny za celé sledované období zaregistrován nejvyšší počet nezaměstnaných osob ve věku do 19 let v přepočtu 25 898 uchazečů. V průběhu sledovaných let počet nezaměstnaných této skupiny neustále klesal. Důsledkem snižujícího se počtu je větší počet studujících.

Graf 7 Vývoj počtu nezaměstnaných osob podle věku v letech 2009 až 2018 (v tis.)

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování

Druhá skupina, osoby ve věku 20-24 let vykazuje oproti předchozí výrazně vyšší počet evidovaných uchazečů o práci za celé sledované období. V roce 2009 bylo 71 811 nezaměstnaných od 20 do 24 let. V následujících dvou letech se počet nezaměstnaných snížil na 68 872. V roce 2013 byl registrován nejvyšší počet nezaměstnaných za celé sledované období (77 958 osob). Od roku 2014 dochází k poklesu počtu nezaměstnaných u této skupiny až do konce období. Mezi roky 2009 až 2018 poklesl počet nezaměstnaných osob v České republice téměř 4krát.

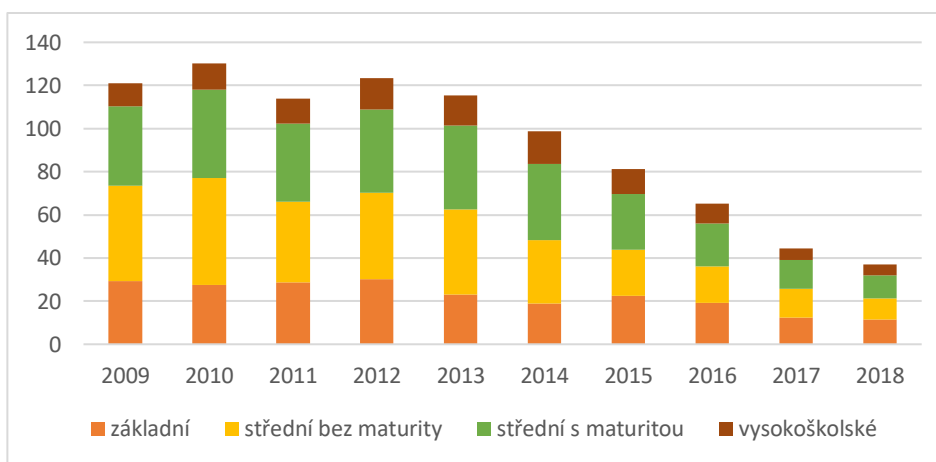
Skupina ve věku 25-29 let vykazuje podobné hodnoty jako skupina osob ve věku 20-24 let. Na začátku sledovaného období bylo 61 034 nezaměstnaných osob. Do roku 2013 počet nezaměstnaných kolísal. V roce 2013 byl zaznamenán nejvyšší počet nezaměstnaných. Od roku 2014 počet nezaměstnaných trvale klesal. V roce 2018 je počet nezaměstnaných této skupiny 22 754 lidí.

V podstatě lze tedy období 2009–2018 rozdělit do dvou odlišných částí. První část v letech 2009 až 2013 se vlivem ekonomické krize vyznačovala zvyšujícím se počtem nezaměstnaných mladých osob. V druhém období, v letech 2014–2018, u všech sledovaných skupin dochází k trvalému poklesu nezaměstnaných osob až do konce sledovaného období. Tento pokles byl doprovázen nárůstem počtu volných pracovních míst v uvedeném období.

5.5 Nezaměstnanost podle vzdělanostní struktury

Vzdělání uchazeče ovlivňuje jeho uplatnění na pracovním trhu. Vysokoškolské vzdělání je v současné době hlavním faktorem při hledání vhodného zaměstnání. Strukturu nezaměstnaných mladých lidí ve věku 15-29 let v ČR podle úrovně dosaženého vzdělání znázorňuje graf 8 (uvedená data jsou v příloze 9).

Graf 8 Nezaměstnanost podle vzdělanostní struktury

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Do první skupiny patří osoby se základním vzděláním nebo ty bez vzdělání. Od roku 2009 došlo k poklesu nezaměstnaných 2,5krát a k 31. 12. 2018 bylo v evidenci 11,5 tisíc nezaměstnaných osob. Většina těchto lidí nemá zájem o získání práce a jsou finančně závislé na sociálních dávkách od státu. V roce 2012 byl registrován největší počet nezaměstnaných osob s hodnotou 30,1 tisíc osob. Důvodem byl nízký výkon české ekonomiky.

Do druhé skupiny patří osoby se středním vzděláním bez maturity. Na konci sledovaného období bylo evidováno 9,7 tisíc uchazečů o práci, což znamená, že oproti roku 2009 se počet nezaměstnaných snížil téměř 4,6krát. Největší nárůst byl zaznamenán v roce 2010, kdy se počet nezaměstnaných oproti roku 2009 zvýšil o 5,3 tisíc osob. Tato skupina nezaměstnaných je ze všech ostatních nejpočetnější.

Do třetí skupiny patří lidé se středním vzděláním ukončené maturitou. I u této skupiny byl zaznamenán největší počet uchazečů v roce 2010 v hodnotě 40,8 tisíc osob. Oproti roku 2009 se počet nezaměstnaných zvýšil o 4,1 tisíc uchazečů. V roce 2018 bylo evidováno 10,8 tisíc uchazečů, což je 3,4krát menší počet oproti roku 2009.

Do poslední skupiny patří lidé s vysokoškolským vzděláním. Největší počet uchazečů byl evidován v roce 2012 v hodnotě 14,5 tisíc. V posledním roce měření bylo zaznamenáno 5,1 uchazečů, což znamená, že se počet uchazečů oproti roku 2009 snížil téměř dvojnásobně.

V roce 2018 byli mezi nezaměstnanými do 29 let zastoupeni hlavně osoby se základním vzděláním. Jejich počet byl vyšší než v dalších srovnávaných věkových skupinách. Bylo pouze 11,5 tisíc případů osob, s nejvyšším dosaženým základním vzděláním, které se řadily k nezaměstnaným.

5.6 Predikce budoucího vývoje počtu nezaměstnaných osob ve věku 15-29 let

Na základě primárních dat poskytnutých MPSV za období 2009-2018 (k 31.12) byl odhadnut budoucí vývoj počtu nezaměstnaných osob ve věku 15-29 let. Pro správné určení budoucích hodnot byla nalezena nejvhodnější trendová funkce, která vykazuje nejvyšší hodnotu indexu determinace. Na základě přílohy 6 byla sestavena tabulka 7, kde jsou zaznamenány trendové funkce a jejich indexy determinace.

Tabulka 2 Trendové funkce počtu nezaměstnaných osob ve věku 15-29 let

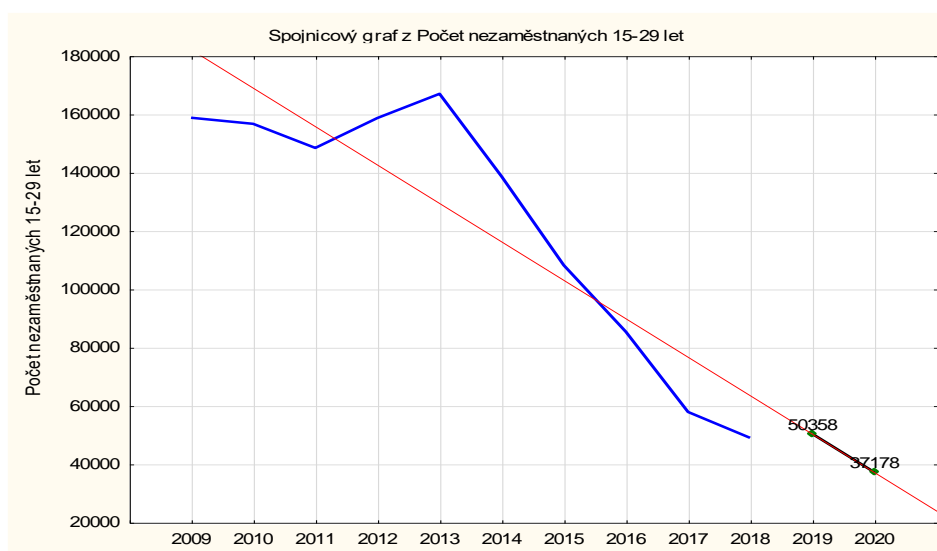
	Tvar funkce	Index detrerminace
Lineární funkce	$y' = 195341 - 13180,2t$	0,8021
Kvadratická funkce	$y' = 146888,1 + 11046,2t - 2202,4t^2$	0,9363
Logaritmická funkce	$y' = 178477,6 - 29156,3\log(t)$	0,9248

Zdroj: Vlastní zpracování dle programu STATISTICA, 2019

Z tabulky 7 je patrné, že nejvhodnější funkcí, která popisuje trend je kvadratická funkce. Index determinace zde dosahuje velmi vysoké hodnoty 0,945 (94,5 %). Přestože je zde velmi vysoký index determinace, z přílohy 10 je patrné, že se trendová funkce nehodí na budoucí prognózu, protože by funkce předpovídala příliš nízké hodnoty. Stejně je tomu u logaritmické trendové funkce, kterou zobrazuje příloha 11. Z toho důvodu byla vybrána lineární trendová funkce, která sice nemá tak vysoký index determinace, ale z hlediska budoucí prognózy je věcně rozumnější.

Graf 9 dle přílohy 12 zobrazuje vyrovnaní časové řady lineární trendovou funkcí včetně predikovaných hodnot na roky 2019,2020.

Graf 9 Vývoj nezaměstnanosti osob ve věku 15-29 let v období 2009-2018 včetně predikce na roky 2019,2020

Zdroj: Vlastní zpracování dle programu STATISTICA, 2019

5.7 Návrhy a doporučení

Integrace mladých lidí ve věku od 15 do 29 let do společnosti souvisí i s kvalitou jejich dosaženého vzdělání. V České republice by mohlo dojít ke snížení počtu nezaměstnaných osob, pokud by došlo k výraznější pomoci škol, ve kterých se nastávající uchazeči o zaměstnání učí. Pro studenty není jednoduché vybrat si následné povolání, které by je bavilo a ve kterém by vytrvali. Užitečné by mohly být besedy se žáky základních škol před jejich rozhodnutím o budoucím povolání či o výběru následujícího studia. Dále je nezbytné podporovat informační zdroje a naučit mladé lidi s nimi pracovat. Důležité je zaměřit se nejen na znalosti, ale také na schopnost využít je v praxi. Velkou důležitost mají rovněž komunikační dovednosti a jazykové dovednosti absolventů

Mladí lidé, ke kterým patří též absolventi a mladiství, tvoří rizikovou skupinu, která je na trhu práce také v ohrožení. Kvůli nedostačující praxi a málo zkušenostem se absolventi těžko uplatňují na trhu práce. Mnohdy absolventi nesplňují požadavky zaměstnavatele na nabízené místo. Zaměstnavatelé raději dávají přednost zkušeným lidem, s delší praxí, jelikož je to pro ně výhodnější. Zaměstnavatelé by mohli nabízet pracovní

místa pro absolventy již v průběhu jejich vzdělávání, a tudíž by je mohli začít školit podle jejich představ. Absolventi by tak po skončení studia měli již praxi a pro zaměstnavatele by byli lepšími uchazeči o zaměstnání.

Rekvalifikační kurzy, které patří mezi prvky aktivní politiky státu, se soustřeďují na přizpůsobení potřebám podniků a vytváření stále nových pracovních míst v rámci veřejně prospěšných prací. Ty by podstatně snížily nezaměstnanost osob s nižším vzděláním, a to včetně osob pouze se základním vzděláním.

Efektivní uskutečnění politiky zaměstnanosti vyžaduje také zájem ze strany absolventů, kteří by měli být aktivní již během studia. Mohou se pokoušet o získání zaměstnání, které jim dovolí získat dostačující praxi, aby tak získali konkurenční výhodu na trhu práce. V tomto případě může samozřejmě vzniknout problém propojit studium s prací, a tak je důležité snažit se v době prázdnin, nebo ve vlastním volnu, využívat praxe, které školy běžně nabízí svým studentům.

Dalším důležitým faktorem, který zřejmě působí na délku nezaměstnanosti, jsou finanční podpory od státu pro nezaměstnané. Někteří nezaměstnaní raději pobírají sociální dávky a podpory, než aby si sháněli zaměstnání. Určitě by bylo přínosem zavést striktnější tresty a kontroly týkající se tohoto zneužívání podpor.

6 Závěr

Bakalářská práce analyzovala postavení mladých lidí ve věku 15-29 let ve společnosti v roce 2009 a 2018. Dále analyzovala vývoj nezaměstnanosti v České republice v období 2009-2018 u nezaměstnaných mladých lidí podle věku a vzdělání a u mladistvých a absolventů.

Z uvedených analýz plyne, že podíl mladých osob se na celkovém počtu obyvatel ČR snížil. V roce 2018 se podíl mladých osob v porovnání s rokem 2009 snížil o 4,6 procentních bodů. Důvodem může být odchod mladých lidí do zahraničí kvůli pracovním příležitostem. Zároveň za to může snižující se porodnost a všeobecné stárnutí populace.

Výsledky analýz dále ukazují, že ve skupině lidí ve věku 15-29 let mají větší zastoupení muži. V roce 2009 bylo v přepočtu 1 070 391 mužů mezi osobami ve věku 15-29 let. Jelikož došlo ke snížení počtu mladých osob v roce 2018, došlo i ke snížení počtu mužů v této skupině na 839 030.

Důležitým prvkem pro uplatnění na trhu práce u mladých lidí je jejich úroveň dosaženého vzdělání. Pozitivní je zjištění, že mezi mladými osobami došlo ke zvýšení počtu vysokoškolsky vzdělaných osob. V roce 2018 činil počet mladých osob s vysokoškolským vzděláním 278,5 tisíc, což oproti roku 2009 představuje nárůst o 48,1 tisíc. Naproti tomu byl prokázán výrazný úbytek počtu mladých osob se středním vzděláním s maturitou o 210,1 tisíc osob.

Z vyhodnocení ekonomického postavení mladých osob ve věku 15-29 let v letech 2009 a 2018 vyplývá, že došlo ke snížení počtu nezaměstnaných mladých na 37,1 tisíc osob, což představuje trojnásobný pokles jejich počtu.

Česká republika k 31.12.2018 vykazovala nejnižší podíl nezaměstnaných v Evropské unii. Podíl nezaměstnaných mladých lidí činil 2,9 procentních bodů, což vykazuje dokonce nižší podíl nezaměstnaných ve srovnání s celkovou populací ČR, kde podíl nezaměstnaných dosahoval 3,2 procentních bodů. Příčinou byl zejména růst ekonomiky, která nabízela řadu pracovních uplatnění. V letech 2009-2018 dosahoval podíl nezaměstnaných mladých osob v České republice hodnot 2,9-11,6 procentních bodů. Velký interval nezaměstnanosti byl zapříčiněn zejména ekonomickou krizí v roce 2009. Od roku 2009 až do roku 2012 hodnota podílu nezaměstnaných osob stoupala. Výjimku tvořil rok 2011. Tento nárůst hlavně souvisí s novelou zákona o zaměstnanosti. Od konce roku 2012 až do konce sledovaného období se hodnota snižuje, což je vyvoláno obzvláště meziročním nárůstem hrubého domácího produktu.

Vývoj počtů uchazečů o práci měl klesající charakter. Důvodem je již zmiňovaná ekonomická krize a dále novela zákona o zaměstnanosti. Výjimkou jsou roky 2012 a 2013 kdy počet uchazečů vzrostl. Zde byl sledovaný vývoj počtu uchazečů celkem v ČR, osob ve věku 15-29 let, mladistvých a absolventů. V roce 2009 a 2010 došlo u všech sledovaných skupin ke zvýšení počtu uchazečů o zaměstnání, což způsobila především hospodářská krize. V roce 2011 došlo ke snížení počtu uchazečů a v následujících dvou letech byl opět zaznamenán nárůst počtu uchazečů. Nejvyšší počet uchazečů byl zaznamenán v roce 2013. Celkem bylo v roce 2013 zaznamenáno 596 833 uchazečů a z toho bylo 166 969 mladých osob. 39 545 uchazečů bylo mladistvých a absolventů. Nárůst byl spojen především s nízkým zájmem zaměstnavatelů o osoby bez praxe nebo s nízkou kvalitací.

Z hlediska nezaměstnanosti podle věkové struktury byl největší počet nezaměstnaných zaznamenán v roce 2013 v kategorii 20-24 let s hodnotou 77 958 osob a

v kategorii 25-29 let s hodnotou 66 937. Většinu nezaměstnaných tvořily zejména ženy po mateřské dovolené a mladí lidé, kteří hledali své první zaměstnání a neměli postačující praxi.

Na základě provedených analýz lze předpokládat, že počet nezaměstnaných osob v České republice v roce 2019 bude v přepočtu 50 358 v roce 2020 37 178. Důvodem je dobrý stav ekonomiky a velká nabídka pracovních míst.

7 Seznam použitých zdrojů

- BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA a Dana STARÁ. *Makroekonomie - teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-492-3.
- BROŽOVÁ, Dagmar. *Společenské souvislosti trhu práce*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-16-4.
- BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada, 2002. Psyché (Grada). ISBN 80-247-9006-8.
- JÍROVÁ, Hana. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. ISBN 80-7079-635-9.
- DVOŘÁKOVÁ, Zuzana. *Management lidských zdrojů*. Praha: C.H. Beck, 2007. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7179-893-4.
- HINDLS, Richard. *Statistika pro ekonomy*. 7. vyd. Praha: Professional Publishing, 2006. ISBN 80-86946-16-9.
- HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-006-5.
- KOLIBOVÁ, Helena a Alina KUBICOVÁ. *Trh práce a politika zaměstnanosti: distanční studijní opora*. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, 2005. ISBN 80-7248-321-8.
- KOMENDOVÁ, Jana. *Pracovní podmínky osob se zdravotním postižením*. Ostrava: Key Publishing, 2009. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-022-4.
- KOTÝNKOVÁ, Magdalena a Otakar NĚMEC. *Lidské zdroje na trhu práce: vývoj a tendence v souvislosti se vstupem České republiky do EU*. Praha: Professional Publishing, 2003. ISBN 80-86419-48-7.
- KOTÝNKOVÁ, Magdalena. *Trh práce na přelomu tisíciletí*. V Praze: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1149-5.
- KREBS, Vojtěch a Jaroslava DURDISOVÁ. *Sociální politika*. Praha: Codex Bohemia, 1997-. ISBN 978-80-7357-276-1.
- KUCHAR, Pavel. *Trh práce: sociologická analýza*. V Praze: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1383-3.
- MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-901424-9-4.
- MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Vyd. 3., upr. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-08-3.
- PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006. ISBN 80-86730-02-6.
- SAMUELSON, Paul Anthony a William D. NORDHAUS. *Ekonomie*. Přeložil Michal MEJSTRÍK, ilustroval Martina PROCHÁZKOVÁ, ilustroval Blanka DVOŘÁKOVÁ. Praha: Svoboda, 1991. ISBN 80-205-0192-4.
- SIROVÁTKA, Tomáš a Petr MAREŠ, ed. *Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. ISBN 80-210-3048-8.
- SVATOŠOVÁ, Libuše, Bohumil KÁBA a Marie PRÁŠILOVÁ. *Zdroje a zpracování sociálních a ekonomických dat: učební texty*. V Praze: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, Katedra statistiky, 2004. ISBN 80-213-1189-4.

Internetové zdroje

- *Změna metodiky ukazatele registrované nezaměstnanosti: Integrovaný portál MPSV* [online]. 2012 [cit. 2020-03-11]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/upozorneni-na-zmenu-metodiky>
- *Nezaměstnanost v Česku: Info* [online]. 2018 [cit. 2020-03-11]. Dostupné z: <https://www.info.cz/byznys/nezamestnanost-v-cesku-u-mladych-je-druha-nejnizsi-v-eu-ubyva-i-dlouhodobe-nezamestnanych-29270.html>
- *Nezaměstnanost mladých v ČR a EU: infoabsolvent* [online]. 2017 [cit. 2020-03-05]. Dostupné z: <https://infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi/0-0-04/Nezamestnanost-mladych-v-CR-a-EU>
- *Zaměstnanost mladých lidí: Europa* [online]. 2018 [cit. 2020-03-05]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/youth-employment/>
- *OP Zaměstnanost 2014 - 2020: Evropský sociální fond* [online]. 2014 [cit. 2020-03-04]. Dostupné z: <https://www.esfcr.cz/programy/op-zamestnanost>

8 Seznam tabulek

Tabulka 1: Vzdělání mladých lidí od 15 do 29 let v roce 2009 a 2018 (v %)	29
Tabulka 2: Obyvatelstvo 15-29 let a jeho členění dle ekonomického postavení (v tis.).....	30
Tabulka 3: Podíl nezaměstnaných osob 15-29 let v letech 2009-2018 (v %).....	31
Tabulka 4: Počet uchazečů 15-29 let na 1 pracovní místo	33
Tabulka 5: Počet evidovaných uchazečů mladistvých a absolventů na 1 pracovní místo vhodné pro ně.....	34
Tabulka 6: Podíl nezaměstnaných lidí ve věku 15-29 let, mladiství a absolventy na celkovém počtu uchazečů v letech 2009-2018 (v%).....	35
Tabulka 7: Řetězový index uchazečů od 15 do 29 let o práci.....	36
Tabulka 8: Trendová funkce počtu nezaměstnaných osob ve věku 15-29 let.....	39

9 Seznam grafů

Graf 1: Podíl osob do 29 let věku v letech 2009 a 2018 (v%).....	27
Graf 2: Vývoj počtu osob 15 až 29 let podle pohlaví.....	27
Graf 3: Věkové složení mladé skupiny lidí v roce 2009 a v roce 2018.....	28
Graf 4: Podíl nezaměstnaných osob v ČR v letech 2009 a 2018.....	32
Graf 5: Počet uchazečů o práci v letech 2009 až 2018.....	33
Graf 6: Mladiství a absolventi v evidenci ÚP a VPM pro ně.....	
Graf 7: Vývoj počtu nezaměstnaných osob podle věku v letech 2009 až 2018 (v tis.).....	36
Graf 8: Nezaměstnanost podle vzdělanostní struktury.....	37
Graf 9: Vývoj nezaměstnanosti osob ve věku 15-29 let v období 2009-2018 včetně predikce na roky 2019,2020.....	39

10 Přílohy

Příloha 1 Počet obyvatel v krajích České republiky v roce 2009 a v roce 2018

Příloha 2 Počet obyvatel v České republiky podle věkové struktury v letech 2009-2018

Příloha 3 Vývoj počtu osob 15 až 29 let podle pohlaví

Příloha 4 Věkové složení obyvatel 15 – 29 let

Příloha 5 Vzdělání mladých lidí od 15 do 29 let v roce 2009 a 2018 (v tis.)

Příloha 6 Strukturovaný počet uchazečů o práci v letech 2009-2018

Příloha 7 Mladiství a absolventi v evidenci ÚP a VPM pro ně

Příloha 8 Nezaměstnanost podle věkové struktury

Příloha 9 Nezaměstnanost podle vzdělanostní struktury (v tis.)

Příloha č 10: Vývoj počtu nezaměstnaných ve věku 15-29 let včetně proložení kvadratickou funkcí

Příloha 11: Logaritmická trendová funkce

Příloha 12: Prognózy vývoje počtu nezaměstnaných ve věku 15-29 let na roky 2019, 2020

Příloha 1: Počet obyvatel v krajích České republiky v roce 2009 a v roce 2018

	2009	2018
Česká republika	10 506 813	10 649 800
Praha	1 249 026	1 308 632
Středočeský kraj	1 247 533	1 369 332
Jihočeský kraj	637 643	642 133
Plzeňský kraj	571 863	584 672
Karlovarský kraj	307 636	294 896
Ústecký kraj	836 198	820 789
Liberecký kraj	439 027	442 356
Královéhradecký kraj	554 402	551 021
Pardubický kraj	516 329	520 316
Vysočina	514 992	509 274
Jihomoravský kraj	1 151 708	1 187 667
Zlínský kraj	591 042	582 921
Moravskoslezský kraj	1 247 373	1 203 299
Olomoucký kraj	642 041	632 492

Zdroj: www.czso.cz, vlastní zpracování

Příloha 2: Počet obyvatel v České republice podle věkové struktury v letech 2009-2018

	celkem v ČR	do 14 let	15-64 let	nad 65 let	15-29 let
2009	10 506 813	1 494 370	7 413 560	1 635 826	2 103 268
2018	10 649 800	1 693 060	6 870 123	2 040 183	1 634 341

Zdroj: www.czso.cz, vlastní zpracování

Příloha 3: Vývoj počtu osob 15 až 29 let podle pohlaví

	15-29 let	můži	ženy
2009	2 075 652	1 070 391	1 005 261
2018	1 634 385	839 030	795 355

Zdroj: www.czso.cz, vlastní zpracování

Příloha 4: Věkové složení obyvatel 15 – 29 let

	15-19 let	20-24 let	25-29 let
2009	626 876	704 421	771 971
2018	449 921	511 398	673 022

Zdroj: www.czso.cz, vlastní zpracování

Příloha 5: Vzdělání mladých lidí od 15 do 29 let v roce 2009 a 2018 (v tis.)

	bez	základní	střední bez maturity	střední s maturitou	vysokoškolské
2009	6,2	644,9	425,1	798,3	230,4
2018	4,1	513,8	263,2	588,2	278,5

Zdroj: www.czso.cz, vlastní zpracování

Příloha 6: Strukturovaný počet uchazečů o práci v letech 2009-2018

Rok	UoZ celkem	Z toho osoby 15-29 let	Z toho mladiství a absolventi
2009	539 136	158 743	35 612
2010	561 551	156 694	35 357
2011	508 451	148 394	33 508
2012	545 311	158 673	36 120
2013	596 833	166 969	39 545
2014	541 914	138 645	27 504
2015	453 118	108 171	22 023
2016	381 373	85 385	16 976
2017	280 620	57 863	11 440
2018	231 534	48 960	10 257

Zdroj: portal.mpsv.cz; vlastní zpracování

Příloha 7: Mladiství a absolventi v evidenci ÚP a VPM pro ně

	Mladiství a absolventi v evidenci ÚP	VPM pro ně
2009	35 612	4 011
2010	35 357	4 719
2011	33 508	5 053
2012	36 120	4228
2013	39 545	9572
2014	27 504	14 021
2015	22 023	29684
2016	16 976	38640
2017	11 440	55 953
2018	10 257	73 068

Zdroj: portal.mpsv.cz; vlastní zpracování

Příloha 8: Nezaměstnanost podle věkové struktury

	15-19 let	20-24 let	25-29 let	
2009	25 898	71 811	61 034	
2010	23 868	71 006	61 820	
2011	23 070	68 872	56 452	
2012	24 221	74 508	59 944	
2013	22 074	77 958	66 937	
2014	17 370	62 561	58 714	
2015	14 446	46 236	47 489	
2016	12 459	34 360	38 566	
2017	9 265	22 031	26 567	
2018	8 454	17 752	22 754	

Zdroj: portal.mpsv.cz; vlastní zpracování

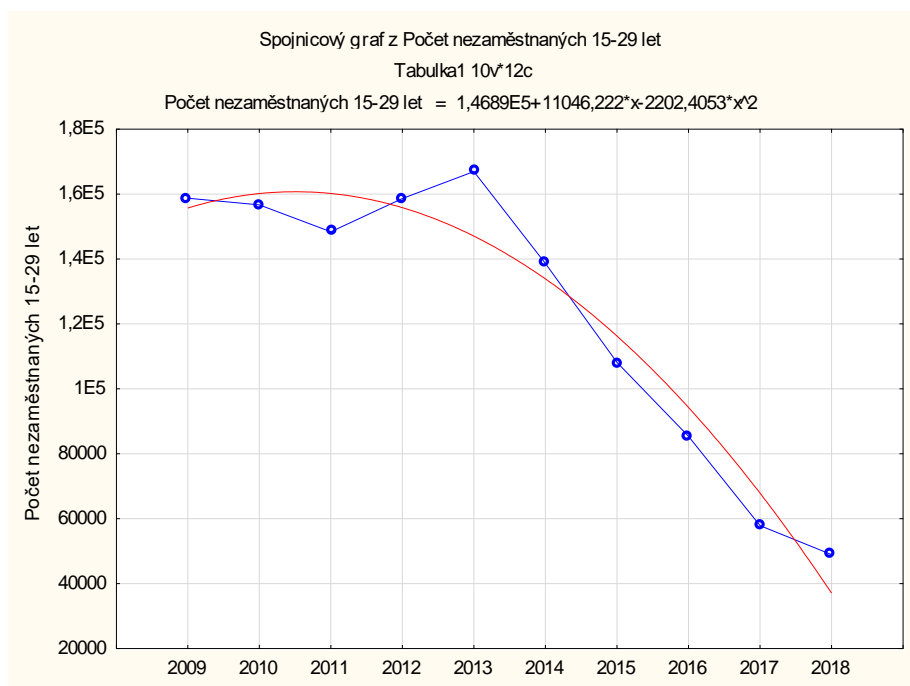
Příloha 9: Nezaměstnanost podle vzdělanostní struktury (v tis.)

	základní	střední bez maturity	střední s maturitou	vysokoškolské
2009	29,2	44,4	36,7	10,8
2010	27,5	49,7	40,8	12,2
2011	28,6	37,5	36,1	11,6
2012	30,1	40,3	38,4	14,5
2013	23,2	39,4	38,8	14,1
2014	18,9	29,5	35,3	15
2015	22,4	21,3	26	11,4
2016	19,2	16,8	20,1	9,2
2017	12,4	13,3	13,3	5,3
2018	11,5	9,7	10,8	5,1

Zdroj: www.czso.cz, vlastní zpracování

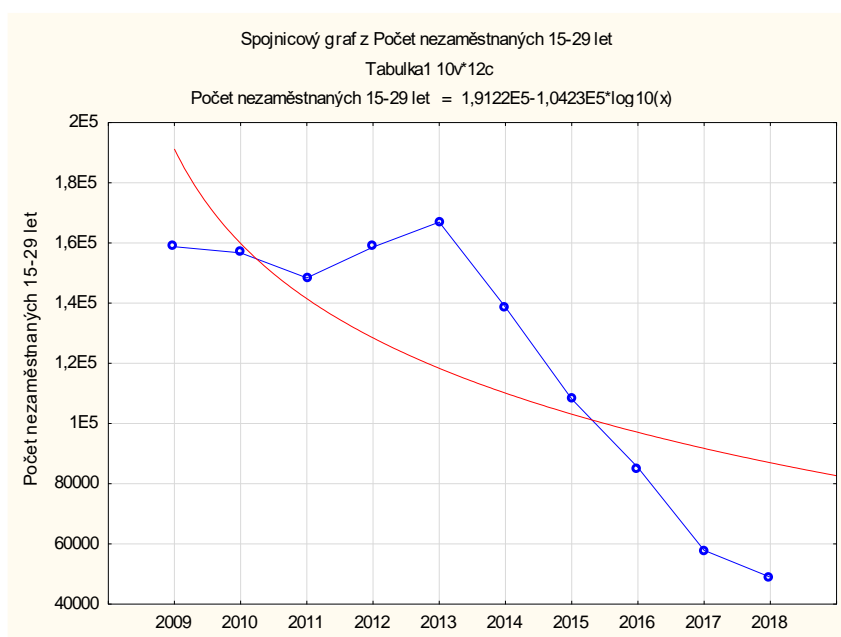

Příloha č 10: Vývoj počtu nezaměstnaných ve věku 15-29 let včetně proložení kvadratickou funkcí

Zdroj: Vlastní zpracování dle programu STATISTICA, 2019

Příloha 11: Vývoj počtu nezaměstnaných ve věku 15-29 let včetně proložení logaritmickou funkcí

Zdroj: Vlastní zpracování dle programu STATISTICA, 2019

Příloha 12: Prognózy vývoje počtu nezaměstnaných ve věku 15-29 let na roky 2019, 2020

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka 1) proměnné: Počet nezaměstnaných 15-29 let		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
t	-13180,2	11,00000	-144983
Abs. člen			195341
Předpověď			50358
-95,0%LS			17240
+95,0%LS			83476

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Tabulka 1) proměnné: Počet nezaměstnaných 15-29 let		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
t	-13180,2	12,00000	-158163
Abs. člen			195341
Předpověď			37178
-95,0%LS			-752
+95,0%LS			75108

Zdroj: Vlastní zpracování dle programu STATISTICA, 2019